

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen havonként egyszer.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt, félévre 1 frt.

Kiadóhivatal:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák Budapesten.

- I. kerület (Vár).
- M. kir. Államnyomda, Nándor-tér 1.
  - Magy. kir. tud. egyetemi nyomda, Iskola-tér 3.
- II. kerület (Viziváros).
- Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4.
  - Heisler Jaroslav, Várkert-rakpart 1.
  - Müller K. (Münster K.), Albrecht-út 3-5.
- III. kerület (Ó-Buda).
- Bartalits Imre, Remete-hegy.
  - Bichler I., Kiskorona-utca 15.
  - Wimmer Márton, Serfőző-utca 10.
- IV. kerület (Belváros).
- Anglo-nyomda, Molnár-utca 24.
  - Athenaeum, Irodalmi és nyomdai részv. társ., Ferencziek-tere 3.
  - Barcza József, Lipót-utca 30.
  - Belvárosi könyvnyomda, (tul. Varga E. és Grosz B.) Lipót-utca 43.
  - Buschmann Ferencz, Koronaherceg-utca 8.
  - Franklin-Társulat magy. irod. inf. és könyvny., Egyetem-utca 4.
  - Goszler Gyula, Aranykő-utca 1.
  - Hedvig S., Károly-körút 22.
  - Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet, Zöldfa-utca 43.
  - Kahn és Róth, Ujvilág-utca 6.
  - Langer Ede és Fia, Zsibárus-utca 1.
  - M. kir. posta- és távirat-igazgatóság könyvny. Főposta-épület.
  - Mercur kö- és könyvnyomda, Kecskeméti-utca 5.
  - Nagy Sándor, Papnövelde-utca 8.
  - Pataki I. utód. (Sarkadi I.) Egyetem-utca 2.
  - Id. Poldini Ede és Társa, Mária Valéria-utca 5.
  - Süsz Dávid, Molnár-utca 37-39.
- Singer Lipót, Károly-körút 24.
- Székesfővárosi házi ny., Lipót-utca 32.
- Ullmann József, Régi posta-utca 4.
- Yárnai Fülöp, Régi posta-utca 3.
- Werbőczy könyvny. r.-t., Vármege-utca 11-13.
- Wodianer F. és Flai, Sarkantyú-utca 3.
- V. kerület (Lipótváros).
- Bendiner A., Arany János-utca 18.
  - Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12.
  - Hamburger és Birkholz, Nádor-utca 19.
  - Hungária-nyomdák és kiadó-üzlet, Váci-körút 34.
  - Kálmán M. és Társa, Vadász-utca 32.
  - Kanitz C. és Flai, Vadász-utca 26.
  - Károlyi György, Kálmán-utca 5.
  - Kaufmann József, Arany János-utca 4.
  - Kertész József, Mária Valéria-utca 11.
  - Kohlmann Fülöp, Arany János-utca 34.
  - Légrády Testvérek, Váci-körút 78.
  - Löw Ede, Váci-körút 80.
  - Magyar Nők Lapja nyomdája, (tul. Kirschmann I.) Hold-utca 25.
  - Márkus Samu, Báthory-utca 20.
  - Minerva kö- és könyvnyomda, (tul. Oansl Zs.) Sas-utca 29.
  - Magy. kir. postatakarék-pénztár nyomdája, Széchenyi-utca 2.
  - Orsz. központi községi nyomda-részvénytárs. Lipót-körút 22.
  - Pallas, irod. és nyomdai részvénytársaság, Kálmán-utca 2.
  - Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, Hold-utca 7.
  - Pesti Lloyd-társulat Könyvnyomdája, Dorotya-utca 14.
  - Pollák M. Miksa, Bálvány-utca 21.
- VI. ker. (Terézváros).
- Bróza Ottó, Váci-körút 17.
  - Ehrnstein Mór, Laudon-utca 4.
  - Engel S. Zsigmond, Lovag-utca 7.
  - Európa, irod. és nyomdai részv. társaság, O-utca 12.
  - Fővárosi nyomda, vonalozó- és könyvkötő-részvénytársaság, Podmaniczky-utca 39.
  - Eried és Krakauer, Eötvös-utca 19.
  - Fuchs Samu és Társa, Podmaniczky-utca 27.
  - Gallitzenstein H., Hajós-utca 33-35.
  - Gelléri és Székely, Podmaniczky-utca 47.
  - Goldschmiedt Lipót, Révay-utca 6.
  - Gross és Grünhut, Ó-utca 50.
  - Grünhut Miksa, Lázár-utca 2.
  - Gutenberg-nyomda, Gyár-utca 31.
  - Herrman Ignác, Laudon-utca 10.
  - Hornyánszky Viktor, Aradi-utca 14.
  - Hunnia könyvnyomda, Szerecsen-utca 65.
  - Kassino Jakab, Király-utca 26.
  - Klein Testvérek, Révay-utca 14.
  - Kosmos műintézet, kö- és könyvnyomda r.-t., Aradi-utca 8.
  - Közművelődés, irod. és nyomdai intézet (Szemere és Társa) Izabella-utca 70.
  - Kunossy Vilmos és Fia, Teréz-körút 38.
  - Löbl Dávid, Andrássy-út 19. és Szerecsen-utca 22-26.
  - M. kir. államvasutak menetjegynyomdája, Csengery-utca 33.
  - Mahrer Testvérek, Szerecsen-utca 38.
- Manswirth Lipót, Podmaniczky-utca 5.
- Markovits és Garai, Lázár-utca 13.
- Muskát Béla, Teréz-körút 31.
- Nagel István, Desseffy-utca 21.
- Neumayer Ede, Szerecsen-utca 35.
- Pollacsek Mór, Révay-utca 22.
- Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31.
- Quittner József, Szerecsen-utca 1.
- Radó Izor, Váci-körút 1.
- Rand és Hirsch, Podmaniczky-utca 43.
- Rigler József Ede r.-t., Rózsa-utca 55.
- Roth és Krausz, Vasvári Pál-utca 9.
- Schlänger Testvérek, Desseffy-utca 23.
- Schmidl H., Szerecsen-utca 6.
- Spatz Henrik, Hunyady-tér 11.
- VII. kerület (Erzsébetváros).
- Deutsch József, Károly-körút 7.
  - Eckstein Bernát, Király-utca 45.
  - Feldmann Mór, Dohány-utca 6.
  - Garai Mór, Károly-körút 3.
  - Goldfaden Márk, Kazinczy-utca 7.
  - Kazinczy-könyvnyomda, (tul. Kohn Tivadar). Kazinczy-utca 2.
  - Kauders Ferencz, Csömöri-út 28.
  - Klopfer Samu, Kazinczy-utca 35.
  - Löbl Mór, Király-utca 27.
  - Löblovitz Zsigmond, Csömöri-út 54.
  - Neuwald Illés, Dohány-utca 44.
  - Pannonia-nyomda, Rombach-utca 8.
  - Propper Leó, Erzsébet-körút 35.
- Reich Ármir, Dohány-utca 84.
- Rubin J., Király-utca 13.
- Schmelcz és Schillinger, Akácfa-utca 22.
- Spitzer és Somogyi, Klauzál-utca 31.
- Weisz és Feldmann, Csányi-utca 13.
- Wendt és Bergsmann, Károly-körút 19.
- Zeisler M., István-tér 17.
- VIII. ker. (Józsefváros).
- Alkotmány-könyvny., Mária-utca 11.
  - Állami Tisztviselők Közlönyének könyvny., Csepreghy-utca 1.
  - Budapesti Hírlap nyomd. Rökk Szilárd-utca 4.
  - Özv. Fried Ignáczné, József-utca 14.
  - Fritz Ármir, József-körút 9.
  - Jäger T., Kerepesi-út 23.
  - Klein Vilmos, Kerepesi-út 73.
  - Kohn Simon, József-körút 5.
  - Laufer M., Nagyfuvaros-utca 11.
  - Magyar Nyomda, József-utca 45.
  - Országos Hírlap nyomd. József-körút 65.
  - Rózsa Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30.
  - Szent Gellért-nyomda, (Valter E.), Práter-utca 44.
  - Szent László-nyomda, Rökk Szilárd-utca 28.
  - Vörösmarty-nyomda, József-körút 14.
  - Weissenberg Ármir, József-körút 28.
- IX. ker. (Ferenczváros).
- Engelmán Mór, Vámház-körút 15.
  - Pátria-nyomda részvénytársaság, Üllői-út 25.
  - Vasvári Lajos, Üllői-út 41.
- X. kerület (Kőbánya).
- Első kőbányai könyvny., Jászberényi-út 1.

Könyvnyomdák a vidéken.

Abauj-Szántó Baksy Barna.	Buziás Ullmann F.	Fehértemplom Wunder J. Kuhn Péter.	Kabold Deutsch Mózes.	Kőszeg Feigl Frigyes és Gyula.
Abauj-Szepsi Vongrey Gusztáv.	Csáková Chudy Testvérek.	Felső-Eőr Schodisch Lajos.	Kalocsa Malatin Antal. Werner Ferencz.	Kula Berkovits Márk.
Ada Berger L.	Csáktornya Fischel Fülöp.	Fertő-Nezider Horváth B.	Kaposvár »Berzsenyi D.« könyvny. (tul.: Németh fivérek). Hagelmann Károly. Jancovics Gyuláné. Kéthelyi Miksa.	Kún-Szent-Márton Csanády József.
Alsó-Kubin Trnkóczy József.	Csikszereda Györgyjakab Márton.	Fiume Battara P. Chiuzre & Co. Jeruscheg G. Karletzky Ferencz. Mochovich Emidio. Stabilimento Tipo-litografico Fiumano.	Kapuvár Buxbaum József.	Kún-Szent-Miklós Bors Károly.
Apatin Szavadijl József.	Csongrád Csongrádi Híradó nyomdája (tul.: Hegyi Antal). Szőke Pál. Tiszavidék nyomdája (tulajd.: Silber Jánosné). Weisz Márkus.	Fogarás Thierfeld Lipót.	Karánsebes Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája. Fleissig Lipót.	Lajta-Szent-Miklós Fleischmann Ignác.
Arad Aradi nyomda-részvénytársaság. Bloch H. Első aradi amerikai gyorsajtó-nyomda (tul.: Kerpich Zsigmond). Gör. kel. egyházmegyei nyomda. Gyulai István. Lengyel Lipót. Muskát Miksa. Tribuna Poporului r.-t. nyomdája. Réthy Lipót és Fia. Varga József társa (tul.: Steigerwald A.).	Csorna Neumann Samu.	Galánta Első galántai könyvny.	Karczag Szódi S.	Léva Dukesz Lipót. Nyitrai és Társa.
Aranyos-Maróth »Dóczi«-nyomda (tulajd.: Némédi László).	Csurgó Vágó Gyula.	Galgóc Szold Jakab. Sternor Adolf.	Kassa Forster, Wesselényi és Társa. Grosz Soma. Ifj. Nauer Henrik (Bernovits G. utóda). Ries Lajos. Werfer Károly.	Lippa Máhr Emil. Zách József.
Aszód Magyar kir. javító-intézet nyomdája.	Czegléd Piros J. és Társa. Sebők Béla.	Gyergyó-Szent-Miklós Szabó Testvérek.	Kecskemét Eckete Mihály. Pannonia-nyomda (tulajd.: Somogyi János). Steiner Mihály. Sziládi László. Tóth László.	Liptó-Szent-Miklós Steier Izidor.
Baja Kollár Antal és Fia. Nánay Lajos. Streinz Gyuláné.	Debreczen Csokorai nyomda- és kiadó-részvénytársaság. Hoffmann és Kronovitz. Kutasi Imre. László Albert. Pongrácz Géza. Schwartz E. »Városi nyomda.	Gyoma Kner Izidor.	Kézdivásárhely Farkas János. Nádai Ignác. Sajánjszky József.	Lőcse Reisz Tivadar József.
Balassa-Gyarmat Balassagyarmati könyvnyomda-részv.-társ. Halyák István.	Deés Demeter és Kiss. Goldstein Jakab.	Gyöngyös Braun Bertalan. Herzog Á. E. Kohn L. Kohn Mór. Kovács és Schimerling.	Késmárk D. Altmann Dávid. Sauter Pál.	Losoncz Kármán-könyvnyomda. Losonczy Sándor és Társa Roth Simon.
Balászfalva Gör. kath. püspöki nyomda.	Detta Heldenwanger József.	Győr Fischer István és F. utóda Nitsmann József. Győregyházmegyei könyvnyomda. Pannonia-könyvnyomda (tul.: Szávay és Raab). Surányi János.	Kis-Czell Menyhárt Julia.	Lugos Traunfellner Károly. Virányi János. Weisz és Sziklai.
Bánffy-Hunyad Salamon Mór.	Déva Hirsch Adolf. Kroll Gyula.	Győr-Sziget Gross G. és társa.	Kis-Kőrös Kalisch Ignác.	Magyar-Óvár Czéh Lajos.
Baróth Mizsúr Ádám.	Dicső-Szent-Márton Hirschl Mór.	Gyula Corvina-nyomda. Dobay János.	Kis-Marton Dick Ede.	Makó Gaál László. Neumann József.
Bártfa Blayer M.	Ditró Ditró és Szárhegy közsegk nyomdája.	Gyulafehérvár Püspöki lye. nyomda (bérlet: Papp György) Voltz B.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Malaczk Wiesner Alfréd.
Békés Báró Drechsel Géza. Povázsay László.	Dombóvár Első dombóvári könyvnyomda és papírszergyár.	Hajdú-Böszörmény Szabó Ferenczné.	Kis-Rév Eszekeres József.	Maros-Ludas Gör. kel. József.
Békés-Csaba Corvina-ny. (Szihelszky József). Epege Lajos. Povázsay testvérek.	Dunaföldvár Schwarz Manó.	Hajdú-Nánás Bartha Imre.	Kis-Várda Berger Ignác. Ifj. Klein Gyula.	Máramaros-Sziget Blumenfeld és Dávid. Mayer és Berger. Részvénytársaság. Wider Mendel Fia.
Belényes Süssmann Lázár.	Duna-Szerdahely Adler Netti. Goldstein Józsu.	Hajdú-Szoboszló Plón Gyula.	Kis-Vásárhely Berger Ignác. Ifj. Klein Gyula.	Maros-Vásárhely Adi Árpád. Ev. ref. collegium-nyomda (bérlet: Sztupjár István). Grün Vilmos.
Beregszász Haladás-könyvnyomda (tul.: Juhász Piroksa). Engel Jenő.	Eger Baross-nyomda (tulajd.: Paunz S.). Egri könyvny. részv.-társ. Erseki lyceumi nyomda. Löw Sámuel. Politzer Jenő.	Halas »Práger Ferencz.	Kis-Zsálya Eszekeres József.	Medgyes Reissenberg G. A.
Besztercze Botschar T. Csallner Károly.	Eperjes Kösch Árpád. Pannonia-nyomda (tulajdonos: Stehr D.). Stamberger Lajos.	Hatvan Hoffmann J. L.	Kis-Ménfőcsanak Eszekeres József.	Mező-Berény Maár László.
Besztercebánya Machold F. Singer és Sonnenfeld.	Érsekújvár Kohn Samu. Wintet Zsigmond.	Hódmező-Vásárhely Hódmezővásárhelyi nyomda és kiadó r.-t. Lévai Fülöp. Vásárhely és Vidéke nyomdája (tul.: Endrey Gyula dr.).	Kis-Ménfőcsanak Dick Ede.	Mezőkövesd Balázs Ferencz.
Bicske Lederer Hermann.	Ér-Mihályfalva Beck Adolf.	Holics Hotascha J.	Kis-Pécs Fischhof Henrik.	Mezőtúr Dolcsik Géza. Gyikó Károly.
Bonyhád Raubitschek Izor.	Erzsébetfalva Mathovich Aladár.	Homonna Waller M.	Kis-Tapolca Eszekeres József.	Mindszent Weisz Ignác.
Brassó Brassói Lapok nyomdája (tulajd.: Grünfeld R.). Ciurcu és társa. Öött János Fia. Herz I. B. Muresianu Aurél. Schlandt G.	Erzsébetváros Kotzauer D.	Huszt Mermelstein Fülöp.	Kis-Tapolca Dick Ede.	Miskolc Forster, Wesselényi és Társa. Stamberger Bernát. Wagner és Szelenyi.
Brezsóbánya Kreisler J.	Esztergom Buzárovits Gusztáv. »Hunnia« könyvnyomda (tul.: Gerenday József). Laiszky János. Tábor Adolf.	Igló Schmidt József. Tátra-könyvnyomda (tul.: Stein Ignác).	Kolozsvár »Boskovics József. Ellenzék nyomdája. (tul.: Magyar Mihály). Gámán János örököse. Gombos Ferencz. Magyar Polgár nyomdája. (tul.: Ajtay K. Albert). Polec Albert. Zobácz Ferencz.	Módos Staitz György.
		Ipolygát Neumann Jakab.	Komárom Petőfi-nyomda. Bónai Frigyes. Schönwald Tivadar. Pitzer Sándor.	Mohács Hlandl János. Rosenthal Márk.
		Jász-Ápáti Gallovich Dezső.	Körmend Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.	Moór ?
		Jászberény Brünauer Adolf és Társa. Kaczinovics Zoltán.	Körmöcbánya Joerges A. özv. és Fia.	Munkács Grünstein Mór. Kohn és Klein. Kroó Hugó.
				Nagy-Atád Grünberger Antal.
				Nagy-Bánya Molnár Mihály.

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA
A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE
MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER

MEGHÍVÓ.

A Könyvnyomdászok Szakköre 1898. évi márczius hó 20-án, vasárnap d. e. pontban fél 10 órakor, a IV. ker. Társaskör földszinti termében (Kalap-utca 17. sz.) tartja meg

nyolczadik (XVI.) rendes közgyűlését

melyre a kör tagjai tisztelettel meghívotnak.

Napirend:

1. Titkári jelentés a Kör működéséről.
2. Pénztáros jelentése a Kör pénzbéli ügyeiről.
3. Három számvizsgáló választása.
4. Tisztviselek újjáválasztása.
5. A választmány indítványa: Mondja ki a Szakkör nyolczadik évi közgyűlése, hogy 500 koronát a szakirodalmi alapból kihalit és azt örök időkre *Ács Mihály-alap* néven kezeli, a mely alapnak időközli kamataiból esetről-esetre szakpályázatokat jutalmaz. (Előadó: *Schwind Béla* alelnök.)
6. Netáni indítványok és kérdéstételek.

Budapest, 1898. február hóban.

A választmány.

Alapszabályaink értelmében a közgyűlés határozatképességéhez a tagok egyharmadának jelenléte szükséges, kérjük tehát a Kör t. tagjait, hogy a közgyűlésen minél nagyobb számban jelenjenek meg.

Az alapszabályok 13. §-a értelmében indítványok a közgyűlés előtt nyolcz nappal nyújtandók be a választmányhoz; e szabály alól csak oly sürgős természetű indítványok képezhetnek kivételt, melyeknek sürgősségét a közgyűlés elismeri.

Az évi jelentést és mérleget is mai számunkban közöljük.

Üdvös miniszteriális akció.

Végre elérkezettnek találta hazai közoktatásügyünk kormánya az időt, hogy a muzeumok és könyvtárak ügyével, közművelődésünk emez életerőt nyújtó emléivel is foglalkozzék és az e téren eddig mulasztottat fokozatosan helyrehozza. Nem szemrehányáskép mondjuk ezt, mert tudjuk jól, hogy sok-sok egyéb, ennél fontosabbnak látszó hiányokon kellett előbb segíteni és a kormányzat többi ágai is mindjobban igénybe vették az ország anyagi erejét, semhogy arra gondolni lehetett volna, miként a muzeumok és közkönyvtárak másodrendűnek tetsző ügyei a kellő támogatásban részesülhettek volna.

Jelenlegi kultuszminiszterünk csak nagynevű elődjei, néhai *Trefort Agoston* és *Csáky Albin* gróf nyomdokain halad, midőn most resszortjának ez elhanyagolt ágát is a korszellem által megkivánt reformokban kezdi részeseíteni.

Mint sokat ígéro kezdet felemlithető itt *Fraknoi Vilmos* nagyhirű tudósnak, a Magyar Nemzeti Muzeum élére való meghívása, mely kinevezés mintegy irányadónak tekinthető az életbeléptetendő idevágó reformok jellegére nézve.

Második lépés gyanánt a köteles példányokról szóló törvény megalkotását kell üdvözölnünk. Ez által világos útmutatás van adva e sokat feszegetett kérdésben, mely éppen ezért maradandó sikert felmutatni ez ideig képes nem volt.

Legújabbán pedig alapját vetette meg közoktatási kormányunk e téren való további haladásának az 1897. évi december hó 17-éről keltezett 79.458. számú: »A törvényhatósági, községi, felekezeti és egyesületi muzeumok és könyvtárak országos felügyeletének, szervezésének és gyarapításának szabályozása« tárgyában szóló rendeletével.

Kérdéses rendelet két részre oszlik, u. i.: »a hivatalos felügyeletre« és »a muzeumok és könyvtárak országos tanácsának« intézményére.

Az első rész a muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőjéről, ennek helyetteséről és a felügyelőkről szól, kiknek hivatása a 4. §-ban ekkép van körülírva:

Az országos főfelügyelőnek általában, a felügyelőnek pedig az általok képviselt szaktudomány szempontjából feladata a Magyarországon létező törvényhatósági, községi, felekezeti vagy társadalmi javadalmazásból fenntartott muzeumok — képzőművészeti, iparművészeti, archaeológiai, természetrajzi és néprajzi gyűjtemények — és az azokkal kapcsolatos, vagy önálló könyvtárak berendezésének, anyagának, szervezetének és kezelésének tanulmányozása, közvetlen megemléklés útján és azokra vonatkozólag a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez évről-évről jelentésnek, intézkedések szüksége esetén pedig külön javaslatoknak felterjesztése.

A további szakaszokban körülményes utasítás foglaltatik a kitézött feladat mikénti keresztülvitele tekintetében.

A második részből kiválóan három pont, a 14., 16. és 17. §-ok, érdekelnek bennünket. Ezek szövege a következő:

14. §. A muzeumok és könyvtárak országos tanácsának tagjai:

a) a közművelődési, tudományos, irodalmi és művészeti egyesületek képviselőiből, saját szervezeti szabályzata alapján alakult országos muzeum- és könyvtárbizottságnak rendes évi közgyűléséből három évi megbizatással, egyik választott elnökével és előadó titkárával együtt kiküldött tizenöt tagja;

b) az országos tanácsnak hivatalból tagjai: a muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelője, helyettese és felügyelői, továbbá a vallás- és közoktatásügyi miniszterium illetékes ügyosztályának mindenkori főnöke, a belügyi m. kir. miniszterium kiküldötte, a m. kir. központi statisztikai hivatal igazgatója, a nemzeti muzeum igazgatója, valamint a nemzeti muzeumnak osztályvezetői, az országos levéltár

igazgatója, az egyetemi könyvtár igazgatója, az országos képtár és az iparművészeti múzeum igazgatója.

16. §. Az országos tanács az egyesületi, a törvényhatósági, községi múzeumok, a nép- és vándorkönyvtárak szervezése és gyarapítása érdekében társadalmi tevékenységet fejt ki s e célból — különösen pedig központi irodájának költségeire, a *Múzeum* című szaklap kiadására, tiszteletdíjakra, a csereviszony fenntartásának költségeire, utazási és szállítási kiadások fedezésére — esetleges egyéb bevételi forrásain kívül — állami segélyben is részesül. Az országos tanács minden évben, az állami költségelirányzat szentesítése után, indokolt javaslatot terjeszt a vallás- és közoktatásügyi miniszter elé, hogy e társadalmi tevékenység folytatására az állami segély összegét megállapítsa. A tanács részére kiutalványozott összeg felett a tanács szabadon rendelkezik; de minden év végével működéséről a miniszternek jelentést tesz. A mennyiben a tanács e segélyen túl a jelzett csoportba tartozó egyes múzeumok vagy könyvtárak gyarapítására külön állami hozzájárulást tartana kívánatosnak, ily esetben külön indokolt javaslatot kell mindenkor a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjeszteni.

17. §. Az országos tanács munkakörébe, a 16. §-ban megjelölt múzeumok és könyvtárak érdekében különösen a következő ügyek tartoznak:

1. a Magyarországon létező s közművelődési fontossággal bíró nyilvános gyűjtemények jegyzékének megállapítása;

2. főlös és többszörös példányok kölcsönös kicserélésének közvetítése, a hazai és a külföldi gyűjtemények között;

3. a nyilvános gyűjtemények tisztviselőinek minősítésére szükséges kellékek meghatározása; azok képzése végett tanfolyamoknak szervezése;

4. mintaszerű szabályzatoknak kidolgozása: a múzeumok és könyvtárak szakszerű berendezése, igazgatása, kezelése és lajstromozási rendszere tárgyában;

5. a múzeumokra és könyvtárakra vonatkozó évi jelentések és lajstromoknak, a hazai és külföldi gyűjtemények kiadványainak rendszeres gyűjtése és őrzése, illetőleg kézi szakkönyvtárnak berendezése;

6. a múzeumok és könyvtárak helyszíni tanulmányozása, azok anyagának szakszerű ismertetése;

7. e célból, valamint a nemzetközi csereviszony közvetítése végett *Múzeum* cím alatt egy szakfolyóiratnak több nyelven való szerkesztése és kiadása;

8. a régészeti leletekre, a nyomdatermékek kötelees példányainak beszolgáltatására, a kézirati emlékek, a ritka ősnymtatványok (incunabulák) megőrzésére és nyilvánartatására, valamint általában a múzeumok és könyvtárak országos szervezésére vonatkozó törvényhozási, vagy rendeleti szabályozás előkészítése és megvitatása.

Az országos tanács e feladatokat — a rendelkezésére álló anyagi eszközök mérvéhez képest — a 16. §-ban megjelölt múzeumok és könyvtárak érdekében saját kezdeményezéséből és saját hatáskörében teljesíti; törvényhatóságokat, községeket és egyesületeket közvetlen érintkezés és levelezés útján múzeumok és könyvtárak alapításában, szervezésében, berendezésében és gyarapításában szakszerű tanácsával támogat s azok iránt az érdeklődést és a társadalmi áldozatkészséget ébrentartani törekszik.

E három szakaszból világosan kitűnik a miniszteriális kezdeményezés nagy fontossága. Hivatva van az rendet és állandó összeköttetést létrehozni kulturális intézményeinkben. Szpecialiter a nyomdászatra vonatkozólag kiemelendőnek tartjuk, hogy e rendelet értelmében az országban lévő ősnymtatványok nagy kincsei is a nyilvánosság elé fognak kerülni, s ekkép teljesebbé fog menni amaz óhaj, melyet *Faragó* szaktársunk e dologban a *Magyar Nyomdászok Évkönyve* 1893. folyamán a »Könyvismertetés« című cikkében a jövő zenéjeként hangoztatott. Mert eddig tudunkkal csak a Magyar Nemzeti Múzeumban őrzött inkunabulákról birunk tüzetes szakavatott leírást *Horváth Ignácztól* és a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában levők-ről *Hellebrand Árpádtól*.

Mindezeket tekintetbe véve, nagy örömmel üdvözlöjük a kormány emez akcióját.

A könyv- és folyó (compress) szedés.

(Folytatás.)

Nézzük most már az **elválasztásokat**.

Sajnos, nem kell sokat keresgelnünk, míg oly szedésre akadunk, melyet kritikánk tárgyává akarunk tenni. Akadunk keresés nélkül is ilyenre. Minden más tipografiai bűnt meg tudunk bocsátani, csak az oly elválasztásokat nem, mint a milyeneket ez a rövid példa mutat.

s többnyire dús termékenységű; megmívelt részein növény díszlik, s kiváltképen a kukorica oly gazdagon fizet, az

1. példa.

s többnyire dús termékenységű; megmívelt részein növény díszlik, s kiváltképen a kukorica oly gazdagon fizet,

2. példa.

Szinte idegessé teszi az embert, ha olvasásközben a szem az ilyenek megakad. Mindig úgy kell a szavakat elválasztani, hogy az önálló szótagok, illetve tőszavak együtt maradjanak. Ne így: megmívelt, kiváltképen (l. az 1. példát) és megválasztani, mennyor-szág, szembetűnő, vi-lágirodalom; hanem (a 2. példa szerint) megmívelt, kiváltképen és megválasztani vagy megválasztani, menny-or-szág, szembe-tűnő, világ-irodalom. Igaz, hogy vannak esetek, — különösen nagyon keskeny alakoknál — midőn az ilyen elválasztásokat nem kerülhetjük el; de szükség törvényt ront. Tehát *csakis* a szükség bontsa meg a törvényt.

A fentebb hibásnak deklarált elválasztások grammatikailag nem kifogásolhatók ugyan,* mert a nyelvtan pl. így is: meg-vá-lasz-ta-ni — megengedi a szótag tagolását és a megjelölt helyek bármelyikén történő elválasztását; azonban tekintettel kell lenni az olvasó nyelvérzékére, melyet különösen a nyomtatásban kell érvényre juttatni.

Az a szedő, a ki ily nyelvérzékkel nem bír, könnyen elsajáthítja azt, ha arra olvasásközben (feltéve, hogy az, a mit olvas, helyesen van elválasztva) figyel; vagy ha a gyökstőt megkeresi.

Sajnos azonban, hogy az elválasztásoknál nemcsak oly hibákra bukkanunk, melyek a nyelvérzékünket sértik és melyek szinte idegessé teszik az embert, hanem olyanokra is, melyek azt bizonyítják, hogy az illető szedő a nyelvtan legegységesebb részével sincs tisztában és hogy nem eleget, vagy egyáltalán nem igen szokott olvasgatni, a mi bizony szakmánknál nagy baj, mert ez volna az egyedüli eszköz és mód az önképzés továbbfejlesztésére, különösen ha tekintetbe vesszük azt, hogy 12—13 éves korunkban elvágják az ismeret és tudás felé vezető utunkat és így — természetesen — hamar elfelejtjük azt a csekélységet is, a mit az iskolában tanultunk.

Nézzük tehát, mily utasítást ad az elválasztásokra vonatkozólag a nyelvtan.

* Az Akadémia is megköveteli, hogy az *összetett* szavakat mindig az összetételnél válasszunk el.

Ha két magánhangzó között *egy* mássalhangzó van, akkor a mássalhangzót mindig a következő sorba viszzük át, pl. vá-ros, ha-sa-dék, fe-je-de-lem, ta-ka-ré-kos, pá-lyá-zat. Ha két magánhangzó között több mássalhangzó áll, akkor csak az utolsót viszzük a többi betűkkel át, pl.: bás-tya, bal-zsam, haj-lék-ta-lan, szent-ség, bol-dog-ság.

Vigyázni kell azonban az összetett szókra, a melyeket *alkotórésziük szerint* kell elválasztani, pl.: fel-emelni, mind-egy, nem: fele-melni, min-degy stb. A kétjegyű mássalhangzókat (ssz, lly, nny) az elválasztásnál ki kell egészíteni, pl. köny-nyen (könnyen h.), hosz-zsasan (hosszasan h.), galy-lyas (gallyas h.), meny-nyei (mennyel helyett), poty-tyan (pottyán h.).

Nagyon zavarólag hat az olvasóra az is, ha valamely közbeszúrt mondatnál akár az első, akár a befejező minuszt a szövegtől elválasztjuk.

Oxygen tisztítja a vért, a vér pedig — mint tudjuk — a test táplálására való; hogy ha nagyon sok oxygen beszívunk

1. példa.

A minuszokat — akárcsak a zárójeleket — mindig a szöveg mellett kell hagyni, a mint ezt a 2. példa mutatja:

Oxygen tisztítja a vért, a vér pedig — mint tudjuk — a test táplálására való; hogy ha nagyon sok oxygen be-

2. példa.

Épp így kell a számokra vonatkozó jelzésekkel is bánnunk. Soha se szabad úgy elválasztani, hogy a szám a sor végére essen, pl.: 2 | frt, hanem vagy a számot is át kell vinni, vagy a *frt* jelet is be kell szorítani a sorba. Nem 5 | kl. — 10 | gr. stb., hanem 5 kl., 10 gr. a helyes.

Az elválasztásokkal végeztünk volna immár és mert nyelvtani fejtegetésbe bocsátkozni célunk nem lehet, kizárólag arra szorítokozunk, hogy csak oly *dolgokat* világítsunk meg, melyek a hanyag kézirat folytán megtevesztenek bennünket és olyanokat is, melyek a *saját belátásunk, tudásunk és nyelvérzékünkre* (mint pl. az elválasztás) van bízva. E helyen — röviden érintve — a **vonatkozó névmások**at teszszük szóvá. Ezeket illetőleg a kéziratban ritkán tud a szedő eligazodni. Ma így, holnap amúgy, máskor meg határozatlan alakban kapja maga elé a kéziratot a szedő és nemcsak boszankodni, hanem időt is veszíteni kénytelen. Az ok persze abban rejlik, hogy határozottan még nincs megállapítva, miként alkalmazandók ezek a névmások és bizony nem egyszer fordul elő, hogy egy és ugyanaz az egyén ma így: amiatt, enélkül, amely, amint, amidőn, amennyiben, amikor, evégett, — holnap külön választva: a miatt, e nélkül, a mely, a mint, a midőn, a mennyiben, a mikor, e végett írják.

Hogy az egyik szerző az *amikor, amidőn* stbit egybeírja, a másik meg külön választandónak tartja, nem csodáljuk, hisz maga a Magyar Tudományos Akadémia egy régebbi füzetében határozottan szétválasztandónak: *a mikor* és *ujabban* — mint hallottuk — ismét határo-

zattan összevonandónak mondja. Azért ezt mindig a szerző akarata, vagy a nyomda házi ortografiája szerint kell használni.

Éppen ilyen bizonytalanságban van sok szedő az **összetett szavakkal** is. A kéziratban sokszor három-négy szót találunk külön-külön írva, holott mindezeket egy szóba kellett volna írni, mert ezek *egy* (összetett) szót képeznek. A munka hevében bizony aztán meg-esisik, hogy a szedő az első pillanatban nem ismeri ki magát. A ki értelmes, jó magyar, az hamar megtudja, hogy mi a teendője; a másik azonban már több időt veszít, mert gondolkozik azon, hogy egy szóba szedje azt, vagy kötőjellel stb. Mint tapasztaltuk, az ilyen tényleg a divizekhez szokott folyamodni; bár ezekre a legritkább esetben van szükség, mert két összetett szó *mindig* egybeírandó; egybeírandó még három összetett szó is, ha az értelemnél vagy szokásnál fogva az első vagy második kettő egybefolyik, mint a milyen a házbéradó, színházbérlő, jelzőlogkölcson; házbéradó-jövedelem, színházbérlő-társaság, jelzőlogkölcson-törlesztésnél és idegen vagy szakkifejezéseknél három szótagú szavaknál is (pl.: réthasogató-eke, tégelyaczel-öntvény) szükséges a kötőjel. Ezek és hasonló szavak is egybeírandók: mindamellett, mindenképen, mindenáron; persze vigyázni kell, mert a szavaknak gyakran két értelmük van, így: mindenáron = jedenfalls, minden áron = für jeden Preis.

Hogy *c-t* vagy *cz-t*, az *éppen* = *eben* egy vagy két *p* stb. használjunk-e, ez — bár a Magyar Tudományos Akadémia ajánlja — még nagyon soká nem fog tőlünk függni; ezt illetőleg egyelőre feltétlenül a szerző akaratának kell alávetni magunkat.

A tapasztalatból tudjuk, hogy a fentebb felsoroltakkal sok a bajunk, először, mert a gondolkozással időt veszítünk, másodsor meg megesis velünk, hogy épp az a szó, a melyen oly soká gondolkoztunk, rossz, melyet aztán sok idővesztéssel a korrekúrában kell helyreépítoelnünk, mert félnégyzeteket, vagy divizeket kiszedegetni és *rendesen* a szavak között felosztani sok időbe kerül; tehát még a jó szedés rovására is lehetnek a felsorolt esetek.

Felvéve ismét a szigorúan technikai fejtegetés fonalát, elsősorban a behuzásokra kell visszatérnünk; nem a kezdősorok behuzásáról, melyekről már elég kimerítően szólottunk, hanem a **különböző behuzásokról**, melyeknek a kipontozott szedéseknél, idézéseknél, *a), b), c),* vagy *A), a), B), a), B), a), B), b)* betűkre osztott tételeknél, tartalomjegyzékeknél stb. szoktak előfordulni.

E dolog sok fejtegetést okoz a szedőnek, a mit nem is lehet csudálni, ha ennek a sokféleségét és nagy változatosságát tekintetbe veszszük. Elég fontosnak tartjuk tehát e témát arra, hogy vele egész önállóan foglalkozzunk.

Egyszerű *a), b)* megjelöléseket mindig csak egyszerűen, annyival, a mennyivel a kezdősorokat kell behúzni és tompán folytatni; még kéttételes *A), a)* stb. megjelöléseknél is így járunk el, ha az *A)* és *a)* között már több (8–10) sor van; három- és többtételes *A), a)* 1. szövegeknél még mindig így járhatunk el, ha ezek jó távolságban vannak egymástól, a mi különben ritka eset. Ha a tételek közel vannak egy-

máshoz, azaz ha csak egy-két sor van az egyik vagy másik között, bizony szükséges, hogy a betűket egymás alá helyezzük és a sorokat megfelelőleg behúzzuk. Egytétélesnél

- a) a betű, a mint ebből a szedésből is látható, a rendes behúzásra használt másfél négyzetbe van beleillesztve, a
- b) betű szintén; ha az a) és b) alcímekre oszlik, akkor
1. épp azt az eljárást követjük, mint az első tétéleknél, azaz az 1. és
  2. (kettést) és a többi számokat is egymás alá helyezzük és ugyancsak annyi kizárásra zárjuk ki, mint amott.

Hogy e kizárási módot könnyen fejben lehessen tartani, azt a rendszert kellene követni, hogy minden betűt oly szélességre kell kizárni, mint a mennyit az illető munka kezdősoraihoz szoktunk használni. E rendszernek igen nagy az előnye; először az, hogy a behúzott sorokhoz, melyek sokszor egy félhasábon futnak végig, *egész anyagot*: egy, másfél, vagy két négyzetet használhatnánk, szemben a mostan divó eljárással, melyről kiszámítjuk, hogy az egyes (garmondnál) félnégyzetet, a pont egy negyedet és utána a hézag ismét egy félnégyzetet tesz ki és így egy négyzet és egy negyeddal kell behúznunk; másodsor pedig az az előnye, hogy szép és pontosan egymás alatt álló szedést kapunk, mit a könnyen görbülő spácziummal és négyzetekkel nem lehet elérni.

Eddig tehát könnyen menne, ha csak a felsorolt esetek fordulnának elő.

Nézzünk azonban egy komplikált példát, a hol jóformán minden eshetőséget számba fogunk venni, hogy így egy kalap alatt ezzel végezzünk. Ilyen az öt-hat-tétéles (I. A), a) 1. sz.) behúzás. Itt persze bajos az egyes tétéleket — kivált keskenyebb formátumnál — egymás alatt hagyni. Széles alakoknál, hol megengedhetjük a luxust és egymás alá helyezhetjük a betűket, a mi ajánlott rendszerünk, úgy gyorsaság, mint pontos munka tekintetében pompásan beválik, mint azt az 1. példa mutatja:

XI. A városi távbeszélő-hálózat összeköttetése más közhasználatú távbeszélő-hálózatokkal.	
A) Az interurbán távbeszélő használata.	
a) Előfizető mikor és honnan beszélhet mint hívó fél az interurbán távbeszélőn?	15
1. Kit lehet felhívni az interurbán távbeszélőn beszélgetésre	16
α) névsorba felvett egyének, állomások	17
β) névsorba fel nem vett egyének, állomások	18
2. Meghívás módja az interurbán távbeszélőn	19
b) A beszélgetések sorrendje	20
B) Az interurbán távbeszélő használata a városi távbeszélő útján	21
XII. Nem előfizetők és biztosítékot nem tett honnan beszélhetnek	22
1. példa.	

Olyan keskeny alak, mint az 1. példa, csak igen ritkán fordul elő, tehát az üres hézag, mely ennél rossz be-

nyomást tesz, szélesebb formátuknál elenyészik. Az 1 és 2-vel jelölt tétélek, ha két szám fordul elő, természetesen a számot kitevő hézaggal, tehát többnyire egy félnégyzettel beljebb teendők, hogy így ezek egymás alatt álljanak.

XI. A városi távbeszélő-hálózat összeköttetése más közhasználatú távbeszélő-hálózatokkal.	
A) Az interurbán távbeszélő használata.	
a) Előfizető mikor és honnan beszélhet mint hívó fél az interurbán távbeszélőn?	15
1. Kit lehet felhívni az interurbán távbeszélőn beszélgetésre	16
α) névsorba felvett egyének, állomások	17
β) névsorba fel nem vett egyének, állomások	16
2. Meghívás módja az interurbán távbeszélőn	19
b) A beszélgetések sorrendje	20
B) Az interurbán távbeszélő használata a városi távbeszélő útján	21
XII. Nem előfizetők és biztosítékot nem tett honnan beszélhetnek	22
2. példa.	

Ha keskeny formátum áll rendelkezésünkre, úgy rendszerünk (ennél kétnégyzetes egyforma behúzás) betartásánál a 2. példa szerint szedhetünk. Ugyanis csak a fontosabb tételszámoknak: a római és a kis a), b) betűknek hagyjunk külön helyet; a nagy A) és a római számokat, a) és 1-est egymás alatt hagyhatjuk, mert ezek nagyobb távolságokban állanak egymástól; a további tétélek azonban — mint az α), β) — a 2. példán beljebb tolandók.

Jegyzékes, kimutatásos, vagy egyéb, a folyó szedés között előforduló *kevert szedéseknél*, melyeknél tételszámok, jelző szavak, árak s több effélék fordulnak elő, a második sort ismét csak annyival húzzuk be, mint a mennyit a rendes behúzás tesz ki; értve ezt az esetben, ha az efféle szedéseket teli sorral kezdjük. Ha rövidebb soraink vannak, akkor jobbra-balra teszünk ennyit; ha a sorok még rövidebbek, akkor még többet, de soha kevesebbet, mint a mennyit a kétszeri behúzás kitesz. Inkább a rendes behúzást adjuk, vagy teli sort csináljunk és pontozzuk ki a szedést, az esetleges kettős sorok pedig mindig annyival álljanak beljebb, mint a mennyit a rendes behúzás kitesz. Rendszeresen behúzni és a második sort tompán kezdeni ily szedéseknél soha sem szabad.

Idézeteknél is, ha a sorokat beljebb kell helyezni, csak annyival legyenek a sorok beljebb, mint a mennyit a rendes behúzás kitesz.

Az épp említett szedéseket lehetőleg egy, a használt betűfajhoz legközelebb álló kisebbfokú betűből kell szedni, pl. garmondhoz borgiszt: mert garmond és petit közt

A betett pénz kivételére a kivevő részéről 200 forintig felmondás nem kívántatik:

200 forinton felül	500 forintig	10 napi,
500 »	1000 »	15 »
1000 »	2000 »	30 »
2000 »	4000 »	45 »
és ezenfelül		90 »

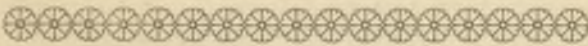
felmondás szükséges, s a felmondás a betéti könyvbe alkalmazott rovatba beiratik.

mint ez a példa mutatja, már túlságosan nagy a különbség. Ott természetesen, hol az eltérés garmond és petit közt nem oly nagy, mint a milyet a példa mutat és a közbeeső fok (a borgisz) hiányán vagyunk, vehetünk petitet is. Ha azonban a különbség a két betűfaj között oly nagy, mint a példánk mutatja és közbeeső fokunk nincs, szedjük csak az említett részeket is ugyanabból a betűfajból, mint a milyen a szöveg. Ha a folyó szedés ritkítva van szedve, az ilyen részeket kompresszen szedhetjük, így is — különösen ha alul és felül be van valami osztva — eléggé elütő lesz az és megteszi a kívánt hatást.

A számrovatokat mindig az illető betűfajok négyzeteire oszszuk be, mert a számok és az ezek közt és mellett levő vesszők, pontok, idézőjelek és kizárások ezeknek megfelelőleg vannak beosztva illetve öntve és mert csak így nyerhetünk szépen egymás alatt álló szedést.

Ha nem négyzetekre, hanem ciceróra zárjuk ki a sorokat, rettentő sok bajunk van a kizárással és szinte lehetetlen a sorokat egyenletesen kizárni.

Heller Ignác.
(Folyt. köv.)

Berlin nyomdairól.

I.

Ama három nap alatt, melyet a múlt nyáron Berlinben, a hatalmas német birodalom fővárosában volt alkalmam tölthetni, csak úgy futtában nézhettem meg egy-két nagyobb nyomdát, de szerencsém volt, hogy Kulbe szaktársunk szívélyes útmutatásával épp oly nyomdákat látogathattam meg, melyek a világszép német székvárosnak is nevezetességeit képezik. Ezek közé tartozik a Sittenfeld-féle nyomda, mely jelenleg a Mauerstrasse 44. sz. a. létezik. E nyomdát 1832-ben igen szerény keretekben alapították meg s bölcsője a Leipzigerstrasse oszlopsorai között állott. Miután az üzlet fokozatosan emelkedett és nagyobbodott, többszöri hurczoklás után 1860-ban a Thierarzneischulplatz egyik házában nyert elhelyezést. Itt Sittenfeld Gyula nyomdája aztán erős gyökeret vert a berlini nyomdaipar terén, s letette alapját ama népszerűségnek, melyben a könyvnyomda csakhamar az egész Berlinben részesült. Röviddel azelőtt, hogy az érdemes alapító lehunyta szemét, dr. Loewenstein Ottó vette birtokába az üzletet, mely most már nagy lendületet vett. Az új főnök tulajdonosa volt egyúttal egy régi és ugyancsak ő általa új életre hívott kiadó-könyvkereskedésnek, a Heymann Károly-féle kiadó-üzletnek. Ezen minőségében megnyerte az állami hatóságok bizalmát, a melyek azután jelentékeny állandó kiadványokkal bízták meg; így szerezhette meg saját könyvkereskedésében az ujonnan birtokba vett könyvnyomda részére a legnagyobb üzletfeleket.

Miután azonban más oldalakról is váratlanul emelkedett a megbízatások száma: új, nagyobb helyiséget kellett keresni; e célra Nyugot-Berlin iparosrésze lett kiszemelve s így a nyomda és kiadó-üzlet a Mauerstrasse 63—65. számok alá költözött, a hol az állami

hatóságok közvetlen közelében, pompásan fekvő, nagy helyiségeket talált. Ez 1877-ben történt; de egy évtizeddel később, a folytonosan növekvő forgalom miatt ezen helyiségek is szűknek bizonyultak és így saját ház után kellett nézni; így költözött aztán a »Julius Sittenfeld und Karl Heymanns Verlag« cég a Mauerstrasse 44. szám alatti palotájába.

Az új nyomdapaleta, a pinczehelyiségeket is számítva, hét emeletre van osztva; úgy külső építése, mint belső berendezésével nagyszerű hatást tesz a szemlélőre; az üzemerőt két, egyenkint 50 lóerejű nagy gőzgép szolgáltatja, ezenkívül a gépek nagy része villamos áramerővel hajtatik. A villamos világítás előállítására saját áramfejlesztő van; a gázvilágítás is be van vezetve, ezt azonban csak szükség esetén használják.

Az intézet rendkívül kedves és előzékeny főművezetője: *Stadthagen* úr személyes kalauzolása mellett volt alkalmam az összes helyiségeket megtekintetheti s azok czélszerű berendezéséről meggyőződhetni.

A tágas, világos szedőtermek falai vakító fehérségűek (fehér lakkfestékekkel vannak bevonva), melyek tisztántartása igen könnyű és egyszerű; a tágas utcák, kényelmes szedőhelyek, az egyes munkákhoz való czélszerű személyzeti beosztást teszik lehetővé. Az egyes szedőtermekben az al-művezetőknek is megfelelő helyiségek vannak az illető személyzet közvetlen körében, úgyszintén a korrektoroknak is.

A hátsó épület három emeleten át gyorsajtókkal van megrakva; ezekhez csatlakoznak természetesen számos kisebb sajtók, vágógépek, festékdörzsölők stb. A könyvkötő-műhely az épület elő részében van, az expedíció mellett és számos segédgéppel van felszerelve, melyek villamos erővel hajtának.

Négy nagy kalander állandóan a nyomtatáshoz szükséges papirosok simításával foglalkozik és három erős hidraulikus sajtó a nyomtatványok préselését eszközöli.

Kitünően berendezett galvano-plasztika és tömöntöde egészítik ki a nyomdai felszerelést és képesítik a vállalatot a legmagasabb fokú követelmények teljesíthetésére.

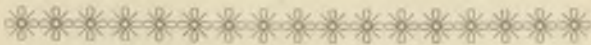
Nem szabad megfeledkeznünk e hatalmas vállalat kintinjáról sem, a honnan a szaktársak napi szükségletüket meritik és a távolabb lakók és szerényebb igényűek ebédet és uzsonnát kapnak. Az asztalokkal és padokkal berendezett nagy szobában ki van függesztve a napi étlap, árákkal, mely utóbbiak csodálatosan alacsonyok. A déli és uzsonnaidő meg van határozva, s ezen időközön kívül beülni a kintinba nem szabad; a folyton csapon lévő kétféle sörből azonban bármikor hozathatnak az alkalmazottak, mely körülmény szives vezetőmmel szemben azon kérdésre indított, hogy nem találkoznak-e olyanok, a kik e korlátlan szabadsággal visszaélnék? mire azt a biztosítást nyertem, hogy sohasem; a berlini ember nem lehet el söre nélkül, de mindig bizonyos mértéket tud tartani.

A személyzet körülbelül 400 főből áll és 50 gyorsajtóval dolgozik. Azon állami munkák között, melyeket a cég szállít, az első helyet a birodalmi gyűlés alsó és felső házainak nyomtatványai foglalják el; ezen osztályokban lázas a tevékenység és nem egyszer történik, hogy valamely sürgős előterjesztés kiszédésére éjnek idején lesznek a szedők szekrényükhöz szólítva.

Ezen és ehhez hasonló munkákon kívül a Sittenfeld-nyomda különösen az illusztrációs és színes nyomásban remekel. Hogy egyebet ne említsünk, itt készülnek a *Moderne Kunst* világszerte ismert pompás illusztrációi is; csak a szakember tudja méltányolni, micsoda nagy feladat ily finom, többszínű nyomást oly hatalmas példányszámban kifogástalanul előállítani, mint az a fent említett folyóiratnál is van.

Stadthagen szaktársunk azonban, ki a vállalat egyik legelőkelőbb, de egyuttal legbuzgóbb tisztviselője, technikai tekintetből úgyszólván lelke: szeretettel csügg a rábizott munkákon, s mindenütt ott van, a hol tanácsra, útbaigazításra szükség van. Részemről köszönetemet fejezem ki néki azért a páratlan szeretetreméltóságáért, melylyel velem Berlin egyik legelőkelőbb műnyomdáját megismertetni szives volt. Lesz alkalmam különben közelebb Berlin egyik újságnymdáját is ismertetni t. olvasóinkkal, mely a maga nemében szintén az elsők között áll.

—f.

A sajtóhibákról.

A könyvnyomtatás mai állapotát összehasonlítva a régivel: minden téren óriási haladást tapasztalhatunk. A mai nyomdászok, bármilyen tisztelettel viseltessenek is a régiek iránt, bizonyos kicsinyléssel nézik azok munkáit; pedig bármilyen nagy is a különbség az ó- és újkori nyomtatványok előállításának tekintetében, mégis van valami, a mi a régiek nyomtatványait értékesebbé teszi, és ez: azok hibátlan volta. Tagadhatatlan, hogy a régi könyvek sokkal több gondnal készültek, mint a maiak, különösen pedig kevesebb hibával.

A régi könyvnyomtatók (pl. Aldus Manutius) annyira súlyt helyeztek nyomtatványaik hibátlan voltára, hogy mielőtt valamely művet kinyomattak volna, annak egyes íveit nyílt helyekre aggatták és az esetleg felfedezett sajtóhibákat aranyakkal fizették.

Melyik újkori könyvnyomtató vállalkoznék erre?

Manapság csak a gyors előállítás a fő, a hibátlan munka mellékes. Nem számítva a nagyobb könyvnyomtató-intézetekben készülő fontosabb műveket, melyeket nagy gondnal készítenek (de azért mégis marad bennök hiba!), a könyvpiacra kerülő könyvek túlnyomó részében csak úgy hemzseg a sajtóhiba.

Hogy mi az oka ennek? erre a kérdésre nagyon sokféle feleletet adnak. A laikus, a ki csak a betűszedésről és a nyomásról hallott valamit, feltétlenül a szedőt hibáztatja, a szedők pedig a legnagyobb készséggel háritják át a felelősséget a korrektorra.

Mint mindenütt, úgy itt is középen van az igazság: hibás bizony mind a kettő, de föltétlenül egyik sem, — egyes különös eseteket figyelmen kívül hagyva. Mind a kettő hozhat fel mentségére olyan tényeket, melyek a felelősséget csökkentik.

A rossz kézirat, az előállításra szolgáló idő rövidsége, a folytonos olvasás fárasztó volta stb., mind olyan körülmények, melyekre jogosan hivatkozik mind a két fél, s melyekhez ha egyfelől figyelmetlenség, másfelől tudatlanság, hogy ne mondjam rosszakarat is járul, készen

van a sokszor az egész nyomtatványt értékteleenné tevő, szerzőt és olvasót egyaránt boszantó sajtóhiba.

Hogy a sajtóhiba mennyire boszantó, sőt néha káros is, azt nagyon jól tudja minden könyvnyomtató. Különösen rettegnek tőle a szerzők. Utóbbiak nem egy gúnyos versben adtak már kifejezést haragjuknak, sőt egyesek közülök egész átok-halmazt zúditottak a szegény nyomdász fejére.

Nem is igen szeretnek ezek a sajtóhibával foglalkozni; minthogy azonban a sok boszantó között néhány mulatságos is kerül (valamint a keserű pilula is jó néha), nem lesz talán érdektelen, ha néhányat bemutatunk.

***

Egyik nevesebb írónk Deák Ferencznek mutatta be újonnan megjelent művét. Különösen dicsekedett, hogy műve olyan kiváló gondnal lett javítva, hogy a legnagyobb figyelemmel sem lehet benne hibát találni.

Az öreg úr érdeklődve vette kezébe a művet, de már a címlapról, jóízű nevetés közben, a következőket olvasta: »Angolból *ordította* N. N.«

Uhland költeményeinek ajánlását e sorokkal kezdte:

Lieder sind wir ; unser Vater
Schickt uns in die weite Welt.

(Dalok vagyunk ; édes atyánk
Im világgá most ereszt.)

A »Lieder« szó *i* betűje kimaradt s lett *Leder* (bőr) és a különben szelíd kedélyű költőt egész életén át boszantották a »bőr-születtek«-kel.

Egy Schäfer nevű ember özvegye férje halála után verset irt s így kezdte:

Ach ! Schäfer lieb' ich nur !

(Ah ! Schäfert szerettem csupán !)

Az első felkiáltó-jel helyére véletlenül *t* betű került, s most tessék elképzelni a hatást, midőn a bánatos özvegy kijelenti, hogy »*nyolcz* juhászt szeretett csupán«.

Egy francia orvos könyvet irt az örültségről. Művének végén több idézet fordult elő s mivel a szedő idézőjelet nem használt, a revízió-íven figyelmeztette: »pour finir, il faut guillemeter tous les alienas« (a kikezdések kezdő- és zárójegyekkel látandók el). A kész példányokon azután elrémülve látta, hogy ezt a figyelmeztetést is kiszedték, még pedig tudományos munkájának szégyenére ilyen alakban: »pour finir, il faut guillotiner tous les aliénés!« (röviden szólva: minden örültet le kell nyakazni!).

***

Hosszú sorát lehetne még a mulatságos sajtóhibáknak felsorolni, de talán ennyi is elég lesz annak bemutatására, mennyi mindenféle tévedés lát napvilágot a nyomtatványok szövegében.

Sajtóhiba nélkül szinte lehetetlen manapság terjedesebb nyomtatványt elképzelni. A legnagyobb vigyázat mellett is becsuszik az mindenhová, még azokba a logaritmus-táblázatokba is, melyek pedig a lehető legnagyobb gondnal állítatnak elő.

A hírlapok »Leiter Jakob«-jairól nem is szólunk. Ezek már olyan megszokott dolgok, hogy csak valami nagyon különös kelt feltűnést.

Hogy a sajtóhibák lehetőleg elkerültesse, ügyes szedőkön és tanult, figyelmes korrektorokon kívül szükséges volna, hogy ez utóbbiaknak megadassék a kellő idő munkájuk végzésére. Sőt, mivel »sok szem többet lát«, azt sem tartanám fölöslegesnek, ha valamely nyomtatvány revízió-íveit többen, de legalább is ketten olvassák át.

E kívánságnál azonban — és midőn sajtóhibás nyomtatványaink fölött bírálatot mondunk — ne felejtjük el, hogy »villamos korszak«-ban élünk, mely megköveteli, hogy minden munkánkat a lehető legrövidebb idő alatt készítsük el. Hogy pedig aranyainknak (?) egyéb célja is van, mint sajtóhibák jutalmazása, ezt bővebben megmagyarázni — azt hiszem — fölösleges.

Végül pedig — a mit talán legelől kellett volna említenem — bőséges idő, szorgos figyelem és kiváló ügyesség mellett is örök igazság marad ez a latin közmondás: »Errare humanum est«, mely magyarul annyi, mint: Tévedni emberi dolog! Simonovits Kornél.

A Grafikai Szemle sajtópöre.

A ki még mindig kételkedve fogadja Ben Akibának azt a mondását, hogy *nincs semmi új a nap alatt*, annak mostan kézzelfogható bizonyítékokkal szolgálunk.

Dr. Vincze Ignác köz- és váltó-ügyvéd, Budapest, V. ker., Sas-utca 4. sz. (telefon: 1236) február 28-áról kelteve a következő levelet intézte lapunk szerkesztőjéhez:

A Grafikai Szemle tekintetes szerkesztőségének

Budapesten.

Folyóiratuk e havi számában *»A nyomdaipar pangása«* cím alatt megjelent cikkben előrebocsátott becsmélő kijelentések után ezekkel kapcsolatban, tehát kétségtelenül sértő szándékkal Vincze József ügyfelem, a Vincze és Bartók cég tagja is meg van nevezve.

Annak megemlítésével, hogy a cikk tartalma csak ma jutott nevezett ügyfelem tudomására, ennek megbízásából ezennel felkérem a t. szerkesztőséget, hogy a sértő cikk szerzőjét, kinek talán lesz bátorsága szellemi szülöttjéért a felelősséget elvállalni, forduló postával megnevezni szíveskedjék, hogy ellene a szükséges megtorló lépéseket folyamatba tehessem.

A mennyiben kielégítő válaszukat nem kapom meg forduló postával, úgy megbízatásom értelmében a t. szerkesztőség ellen kell a törvényes felelősség alapján fellépnem.

Tisztelettel

(Aláírás olvashatatlan.)

Erre a levélre lapunk szerkesztője azonnal megadta a választ, a mely körülbelül a következőket tartalmazta:

Tek. dr. Vincze Ignác

ügyvéd urnak

V. Sas utca 4.

Ügyvéd úrnak igen jól kellene tudni, hogy magánfélnék vagy annak megbízójának a szerkesztőség semmiféle álnévvel irt cikk íróját nem köteles megnevezni.

Ha az ön megbízója mult füzetünk első cikkében *személyére* nézvő sértést lát, a mit mi egyáltalában nem koncedálunk, teljes szabadságában áll a sajtópört megindítani: ott majd helyt állunk.

Addig is azonban engedje meg, hogy a szerkesztőség a cikkíró személyére nézve Önökkel szemben a teljes diskreczió álláspontjára helyezkedjék.

Teljes tisztelettel

a szerkesztőség nevében:

Tanay József.

Három nap mulva egy cicero mediaeval kurzivból szedett és meglehetősen gyatra technikai képességgel összeállított körlevelet kaptunk, a melyet Vincze József, a Vincze és Bartók belcég tulajdonosa megküldött minden főnöknek, tudatva abban azt, hogy megindítja lapunk ellen a sajtóügyi eljárást.

Vincze József úr különben szóról-szóra ezeket írja:

T. cz.

A *»Grafikai Szemle«* februári számában *»A nyomdaipar pangása«* cím alatt cikk jelent meg, melyben nevémmel összefüggésben oly kitételek foglaltatnak, melyek a cikk írójára bizonyára igen, de reám nem illenek.

Mint hogy a felelősségre vont szerkesztőségtől kapott válaszból kétségtelenül az következik, hogy a cikk X. jel mögő rejtőzött szerzőjének nincs bátorsága rejtekéből előbujni, nem maradt más hátra, mint a lap ellen sajtópört indítanom, a miről addig is, míg az ügy törvényes elintézését nyer, ez úton értesitem mindazokat, kik a cikkről netalán tudomással bírnak.

Tisztelettel

Vincze József

a Vincze és Bartók bej. cég tulajdonosa.

Igy áll az ügy mostan, mikor e sorokat írjuk. Dr. Vincze Ignác, az ügyvéd, bepereli lapunkat Vincze József, a Vincze és Bartók cég tulajdonosa, különben pedig »nyomda- és papír-ipar vállalat« nevében, a lapunk februári számának első cikke miatt.

Most mondja aztán valaki, hogy nincs semmi új a nap alatt!

Új találmányú menetjegysajtó.

A Vasuti és Közlekedési Közlöny egy új szerkezetű sajtóról tesz említést, mely közleményt, mint némileg szakba vágót, helyén valónak látjuk közölni: Bécsben a mult hetekben igen leleményesen szerkesztett, francia származású, villamerőre berendezett menetjegynyomó-készülék volt kiállítva, mely — ha beválnék — feleslegessé tenné, hogy az állomásokon menetjegyek egyáltalában készletben tartassanak, a mennyiben a szóban levő készülékkel a jegykiadó hivatalnok maga nyomja a kért menetjegyeket, még pedig ugyanannyi idő alatt, a mennyibe ma egy jegynek a menetjegyszekrényből való kiszedése kerül.

A kerékalakú készülékkel, melynek kerületén az egyes jegy-relációk ki vannak tüntetve, ugyanis tényleg egy perc alatt 100—120 különféle menetjegyet lehet nyomni, melyek minden szükséges adattal (sorszámmal, árral, kelettel és napszakkal stb.) el vannak látva. Egyidejűleg úgynevezett »ellenőrzési szalag« is nyomtatik, mely a kiadott jegyek megjelölését, illetve árát kimutatja, úgy, hogy az ezen szalagra nyomott számok összeadása megfelel annak az összegnek, melyet az illető jegykiadó hivatalnok bevételezett, illetve elszámolni tartozik.

Ezen új jegysajtó, mely a francia északi vasut párisi pályaudvarában kísérletképen már néhány hónap óta, hallomás szerint teljesen kielégítő módon működik,

vasuti körökben nagy figyelmet keltett és a m. kir. államvasutak részéről kiküldött szakközegek által is megszemléltetett a m. kir. államvasutak állomásain leendő esetleges alkalmazás végett. •

Az eredmény azonban, a mint értesülünk, *negatív* volt, habár a kiküldöttek teljes elismerésüket fejezték ki a gép elmés szerkezete és megbízható, pontos működése felett, mert először a fent említett ellenőrző-szalag adatai nem nyújtanak kellő biztosságot az árak tekintetében, a meny nyiben ezen szalag nyomóbetűjeit ki lehet cserélni, másodsor, mert új relációk, illetve új fajtájú, vagy áru menetjegyek életbeléptetése esetén nemcsak a betéteket, de a gépet magát is át kellene szerkeszteni; harmadsor, mert a gépnek elromlása esetén, illetve akkor, ha az a szolgálatot megtagadja, az illető jegykiadó a legnagyobb zavarban lenne, és negyedsor, mert a kerék dobja legfeljebb negyven jegynem befogadására alkalmas, így tehát legfeljebb a helyi forgalom részére használható, míg a közvetlen csatlakozási, valamint a katonai és egyéb különleges jegyekről nem lenne gondoskodva.

Hozzájárulván ehhez még, hogy a jegyek nyomása által a jegykiadó ereje, ott, a hol villamos erő nem áll rendelkezésre, túlságosan véteik igénybe és hogy a gép rendbentartása folytonos műszaki felülvizsgálatot igényel és ezen gép alkalmazása mellett a forgalmi statisztika összeállítása is nagy nehézségekkel járna: a kiküldöttek azon eredményre jutottak, hogy minden a gyakorlatban felmerülő nehézségeknél, valamint a jelentékeny befektetési költségeknél fogva az új rendszerű gép jelenlegi alakjában alkalmazásra még kísérletképpen sem ajánlható.

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK.

E rovatban bárki tehet röviden fogalmazott közérdekű szakkérdéseket, a melyre a feleletet mindig a következő számban, ugyanaz alatt a szám alatt adjuk, a mely szám alatt a kérdést tették. De nemcsak kérdéseknél, hanem az azokra vonatkozó feleleteknek is szívesen adunk helyet.

Feleletek.

4. Hogy mikor kell okvetlenül tabellárisan, tehát léniákkal szedni a rovatos munkákat, arra nincs ugyan semmiféle szabály; de a jó ízlés azt diktálja, hogy az oszlopos szedés csak akkor alkalmazható helyesen, ha a formátum megengedi azt, hogy az egyes rovatok közé eleget beoszthassunk, meg akkor, ha a *fejben* nincs túlságos szöveg. Oszlopos szedésnél például nem lehet a *fejet fektetve* szedni, az se helyes, ha egyik rovat felett négy-öt soros, a másik felett pedig csak egy soros szöveg van. Nagyon sok rovatból álló és olyan szedésnél, a hol a fej több nagyobb szóból áll, mindig táblázatos szedést kell alkalmazni; így kívánja ezt nemcsak az esztétika, hanem az *értelem* és a könnyebben való tájékozódás is.

5. Erre a kérdésre négy helyről is kaptunk feleletet, a melyek mind egybehangzóan azt mondják, hogy — bár nem barátjai a léniák szöveg között való elhagyásának — olyan lapoknál, a hol a szöveg közt nem alkalmaznak léniákat, ne alkalmazzanak a hirdetéseknek se, ha azok *mind körzetesek*. Ha azonban léniákkal elválasztott szövegű lapoknál csupa körzetes hirdetés van, ott nem okvetlenül szükséges a léniák; de azért legjobb, ha itt is, mint a szövegben, mindig alkalmaznak a léniákat, mert bizony hirdetéseknek sokszor olyan helyzet állhat elő, a mikor a léniák elhagyása csak zavarólag hat a hirdetés olvasására. Mi csak azt jegyezzük meg, hogy a *Deutscher Buch- und Steindruckerei* és a *Schweizer Gr. Mittheilungen* szaklapok a szöveg között nem használnak vonalakat, de már a hirdetések között nem tudják ezt elkerülni; ellenben a *Typographische Jahrbücher*, az *Österreich. Graphisches Centralblatt* és a magyar szaklapok használnak léniákat a szöveg között is — és ez a leghelyesebb, minden körülménnyel számoló eljárás.

VEGYESEK.

Mai mellékletünk egy zeneszerzemény címlapját képezi, melynek kivétel az újabb időben a képzőművészetben és ezzel együtt a sokszorosító-iparágban is lábrakapott díszítési modorban van tartva. Minthogy lapunk a grafikai szakma valamennyi ágaiban felmerülő jelenségek szemmel tartását tűzte ki célul, kész örömmel fogadta a szerkesztőség a *Pesti könyvnyomda-részvénytársaság* igazgatóságának szíves ajánlatát e műlap közzétételére. E műlap ugyanis nevezett intézet litográfiai osztályából került ki. A melléklet különleges kiviteli modora daczára, a művész, *Vaszary János* eszméjének eredetiségén nem esik szóba, mint azt akárhány ilyeszerű dekoratív jellegben tartott műalkotásokon, plakátokon észrevehettük, sőt ellenkezőleg, nekünk úgy tetszik, mintha a kép három figurája hatásban nyerne az exotikus kivitel által. Különben a művész szép eszméje igen szerencsés kezű áttűtetőre talált a nevezett intézet tehetséges körrajzolójában, *Kovács Károlyban*.

Márczius idusa. Négy héttel ezelőtt úgy tervezte a Szakkör választmánya, hogy márczius 20-án, az évi közgyűlés után, matinével ünnepli meg a sajtó *szabaddá* tételének félszázados jubileumát. Azóta azonban úgy alakultak a viszonyok, hogy a választmánynak el kellett állni előbbeni tervétől, mert körünk mindig került a politikai színezetű demonstrációkat és a márcziusi napokat is csupán a sajtószabadság emlékeztetőre ülte meg. Most azonban a rendőrség még körünk iránt sincs teljes bizalommal és könnyen megeshetne az is, hogy a matinét rendező bizottságnak az egész programot először a rendőrkapitányság előtt kellene elprodukálni; már pedig ilyen szabadságünnepből nem kérünk s nem akarjuk a cenzura eltörlésének évfordulóját rendőri asszisztencia mellett ünnepegni. Ezért marad el az idén a szokásos márcziusi ünnepség. E helyett azonban ugyancsak *márczius 20-án a belvárosi Társaskörben, terített asztalok mellett, változatos programú kedélyes estét* rendez a vigalmi bizottság, a hová vendégeket is hozhatnak magukkal a kör tagjai.

Detektív a Szakkör havi főolvasó-ülésén. Február hó 20-án főolvasó-ülést hívott egybe a Szakkör választmánya. Az ülés iránt oly kevés érdeklődést tanúsítottak a körtagok, hogy azt meg se lehetett tartani. Annál jobban érdeklődött az iránt a rendőrség, a mely egy vizslatekintetű detektívet küldött el oda. A rendőrség *titkos* képviselőjét — a pikkolón kívül — mindenki azonnal felismerte, az elnökség pedig még ráadásul a meghívóból is adott egy példányt neki — emlékül. Csak a vendéglős nézett a titkos vendégre haragos szemekkel, mert bizony az még egy félmeszely spricczert sem ivott meg ott.

A Szakkör által február hó 26-án rendezett téli mulatság minden tekintetben pompásan sikerült. A VI—VII. ker. kör díszes terme úgy megtelt, hogy ott bizony még reggel 5 órakor se lehetett egészen kényelmesen táncolni. De azért mindenki jól mulatott és szívesen elfelejtette a tavalyi táncmulatságot, a Szegénygyermekkert-egyület alkalmatlan helyiségét. — A mulatságra küldött belépő-jegyeket a következők váltották meg: A Fővárosi nyomda, vonalzó és könyvkötő r.-t. 5 forinttal, a Betűöntők Köre 3 forinttal, az Országos Hirlap nyomdájának igazgatósága 3 forinttal, az Athenaeum r.-t. igazgatósága, Márkus Samu úr, a Posner K. Lajos és Fia cég, a Wodianer F. és Fiai cég 2—2 forinttal. Fogadják ez adományokért e helyütt is a kör hálás köszönetét.

Három pályázat. A Szakkör lelépő választmánya három pályázat kiírását határozta el. Az erről szóló pályázati hirdetményekre ezen a helyen is felhívjuk a szakemberek figyelmét. Megjegyezzük azonban, hogy a hirdetés-szedésre kiírt pályázat *két* hirdetésre szól, egy a *Betűöntőde* szövegével, egy pedig a *Wörner-gépgyárával*. Tekintse tehát azt az *egybefoglalt* hirdetményt mindenki *két* pályázatra szólónak.

A plakát-kiállítás, melyről már tettünk említést, f. hó 18-án nyílik meg az üllői-úti iparművészeti múzeum palotájában, mire szak-társainkat ezuttal újra figyelmeztetjük.

Fotografusok szakkiállítása. A Fotografusok Köre április 17-ikétől 31-ikéig az Akadémia dísztermében a segédek és műkedvelők munkáiból szakkiállítást rendez. A kiállítás védője a vallás- és közoktatásügyi miniszter lesz. Pénz- és érdemdíjakat kapnak a legjobb munkák. Bejelentési határidő márczius 25.

A millenáris kiállításról tudvalevőleg kimerítő jelentés készül *Matlekovits Sándor* szerkesztése mellett. Ebből a terjedelmes munkából most jelent meg a VII. kötet, mely a bányászatot, kohászatot és ipart tárgyalja, belefoglalva a sokszorosító-ipart is. Szakmánk állapotát a kiállítás idejében *dr. Falk Zsigmond* mutatja be a nagyközönségnek, sok figyelemre méltó eszmét pendítve meg élénk hangon tartott jelentésében.

A Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíj-egyletének (Budapest, VIII. ker. József-körút 68. szám) most kiadott évi jelentéséből arról győződünk meg, hogy e szép jövővel bíró egyesület öt évi fennállása óta örvedetesen fejlődik, a mit a következő adatok is bizonyítanak. Volt ugyanis:

	Vagyónálladék forint	Tagszám
1893 végén	1.591'—	624
1894 »	5.868'77	908
1895 »	11.940'99	1.648
1896 »	23.561'—	3.289
1897 »	45'928'—	5.716

Ajánljuk e közhasznú intézményt, mely kebelében szaktársaink közül is sok tagot számlál, a nyomdászközönség figyelmébe.

Az időszaki folyóiratok sajtórendőri köteles példányainak postai kezelése dolgában a kereskedelmi miniszter új rendeletet adott ki. A rendelet fölhívja azokat a postahivatalokat, a hol ilyen köteles lappéldányokat feladnak, hogy az átvételt az erre szolgáló könyvben aláírással és hely- meg keltebélyegzővel ismerjék el, egyúttal tüntessék fel, hogy a nap melyik idejében, hány órákor és perczkor, s a közönségnek szánt példányokkal együtt adták-e fel a példányt. Ezt a köteles példányra is fel kell jegyezni. Egyben felhívja a miniszter a postai hivatalokat, hogy a köteles példányokat a sajtóügyi közzévlőnek, vagy meghatalmazottjának — ha kívánja — a rendes hivatalos órákon kívül is adják rendelkezésére. A felvevő hivatalnak kötelessége a szóban lévő példányokat nappal és éjjel, bármikor, elküldésükig a közzévlőnek vagy államügyésznek, vagy ezek közegeinek rendelkezésére készen tartani, nekik kiadni és betekintésük után expedálni. Megjegyzendő, hogy mindezek a rendelkezések csakis az időszaki folyóiratokra, illetőleg a sajtóügyi közzévlőnek küldött köteles példányokra vonatkoznak.

Kurzweil János és Társa könyv- és könyvnyomdai festékgyárának irodáját és raktárát, mely eddig a Hold-utca 23. alatt volt, április havában a Márton-utca 19. és Vendel-utca 17. sz. alatti gyári épületbe helyezte át.

Jászberényben — mint a *Typographiában* olvassuk — két fiatal szaktárs új nyomdát nyitott, mely Kaczvinszky Zoltán név alatt szerepel.

Verseczen az eddig Kirchner J. E. özevgye cég alatt létezett nyomda *Kirchner Ernő* úr tulajdonába ment át.

Wiener Graphische Gesellschaft cím alatt *Bécsben* új szakegyesület jött létre, melynek tagjai többnyire a műszedők sorából kerültek ki. Célja az új egyesületnek rajzoktatás, felolvasások és szakttechnikai munkák terjesztésével, művészetünk haladásával lépést tartani. Az egyesület helyisége a VI. kerületben, Leimgrubengasse, König-féle vendéglőhelyiségben létezik, hová a levelezések is czímnzendők.

A bécsi Gutenberg-szoborra kiírt pályázaton a *Bitterlich János* által beküldött tervezet lön a kivitelre elfogadva. A terv szerint Gutenberget egy négyszögletes postamentumon tünteti fel, melynek oldalrészeit szímbolikus dombornívűekkel vannak ékítve.

Ver Sacrum cím alatt (mely két szó különben a tavasz első zsengéiből álló áldozatot jelenti, mint az a ókori rómaiaknál szokásban volt), a bécsi képzőművészet társulati tagok új havi folyóiratot adnak ki, mely a festészet és grafikai művészetben meghonosult legújabb iránynak csinál propagandát és díszes kiállításával méltán kelt feltűnést. A vállalat kiadója az ismert Gerlach és Schenk cég; egyes füzet ára 2 korona.

A képes levelező-lapok divatja ugyancsak terjed. Ma már külön szakorganummal rendelkeznek az új divatnak hívei; Bécsben ugyanis *Die illustrierte Postkarte* cím alatt egy havi folyóirat jelenik meg, hogy e sportnak tegyen szolgálatot. A hetvenes évek elején történt, hogy egy berlini Miesler nevű litográfus kezdte mint első az illusztrált postakártyákat előállítani; minthogy valószínűleg nem sejtette eszméjének nagy jövőjét, nem is élvezheti annak gyümölcsseit mint feltaláló és kezdeményező. S most ott állunk, hogy Németországban hírneves művészek és elsőrangú műintézetek nem restellenek ezekkel a csecebecsékekkel foglalkozni. Utóbbi időben a litográfiai úton készült látképes kártyáknak veszedelmes konkurrensé támad az úgynevezett hármass színnyomással tipográfiailag előállított levelezőlapokban. Eleinte festői tájképeket, egyes szebb fekvésű helyeket ábrázoltak a kártyák, a mit csakhamar a kiválóbb kivitelű épületek, hidak, templomok, gyógyítóintézetek, szállodák ábrázolása követett, s ezzel a reklám-csinálás terére lépett az új divat. Most legújabbban pedig már a személyi kultusza tért át; így ábrázoltatnak zene- és versírók, színművészek arcképei a kártyákon, sőt az alttalálói lojalítás is

felhasználja azokat érzelmeinek kifejezésére. Ausztriában meg a nemzetiségi czivakodások is adtak anyagot a kártyák illusztrálására, melyek aztán áldozatul is estek tartalmuk miatt egyszer-kétszer az osztrák cenzurának. Egy futólagos pillantás kirakatainkra meg fog yőzni bennünket az új divat elterjedéséről, de arról is, hogy e kártyák kivétel nélkül külföldön készülnek, dacára annak, hogy budapesti vagy más hazai vonatkozású tárgyat ábrázolnak, s ez nagyon szomorú, mert a mi gyámoltalanságunkról tanuskodik, hogy e csekélységben is meghátráltunk az élelmes külföldi műipar elől és túl engedjük magunkat szárnyaltatni.

Lipcseben a segédek egylete nemrégben statisztikai összeírast vett föl a könyvnyomdai szakban foglalatokodó tanoncokról. E szerint 115 nyomdában 477 tanonc van alkalmazva 2409 segéd mellett, és pedig 1558 szedő mellett 222 szedőtanoncz, 644 nyomó mellett 209 nyomótanoncz, míg az öntőknél 227 segédre 46 öntőtanoncz esik. Minthogy a közösen megállapított arszabály skálája szerint a kiüntetett tanoncok száma 90-nel mulja felül a megengedett létszámot, legközelebb vizsgálat tárgyat fogja képezni e túllépés a lipcsei nyomdász-egyesület részéről.

Berger & Wirth lipcsei jóhírű festékgyár beküldte hozzánk újonnan kiadott, igen díszesen kiállított árjegyzékét, mellékelve termékeinek mintalapjait, melyek három részre osztva, terjedelmes blockot képeznek, s a nyomdai festékek temérdek színárnyalatát foglalják magukban.

Párisi világkiállítás 1900-ban. E kiállítás harmadik csoportja következő beosztást nyert: Segédeszközök és eljárás módok az irodalom, a tudományok és művészetek szolgálatában. Tizenegyedik osztály: Könyvnyomtatás. — Egyéb nyomtatványok. (Anyag, eljárás és termékek.) I. Gépek és eszközök a könyvnyomtatás, litográfia, réznyomás, autográfia, rézmtésés, panikonográfia stb. számára. Gépek fénynyomatok előállítására. A betűöntés, stereotipia stb. anyaga, eszközei és termékei. Betűszedő- és osztógépek. Papirpérek, levéljegyek stb. előállítására szolgáló különleges eszközök. Írógépek. — II. Könyvnyomtatási, litográfiai, réznyomási és egyéb módon történő sokszorosítási eljárások által előállított munkák bemutatása, fekete és színes nyomásban. Rajz- és metszési munkák, mechanikai vagy fényképeszeti úton előállítva, másolva, nagyobbítva vagy kicsinyítve.

Nagyobb kiállítások 1898-ban a következő helyeken lesznek: *Bergen*: Nemzetközi halászlati kiállítás május 16-tól szeptember 30-ig *Brux*: Északnyugoti csehországi német ipari és mezőgazdasági kiállítás, ezzel összeköttetésben nemzetközi kiállítás kisipari gépek és motorokból július közepétől szeptember közepéig. *Drezda*: A német gazdasági egyesület kiállítása. *London*: Nemzetközi fényképeszeti kiállítás április 27-től május 14-ig. *München*: II. nemzetközi erő- és munkagép-kiállítás június 11-től október 10-ig. *Omaha*: Trans-Mississippi és nemzetközi kiállítás júniustól novemberig. *Philadelphia*: Nemzeti kereskedelmi kiállítás. *Turin*: Általános olasz kiállítás áprilistől októberig. *Bécs*: Az alsóausztriai iparegyesület jubileumi kiállítása májustól októberig.

A Linotype-szedőgépről, mely tudvalevőleg leginkább Észak-Amerikában van elterjedve, egy német szaklapban az itt lenyomatott

Ésültér	Éingetragne Esültér	Durchschnitt Lüder Wellen	Soll der Führer.	Follen pro Esültér.	Follen pro Esültér.
Normal und hoch	1,958	1,524	67	104,945	97,67
Wass	1,030	719	22	13,933	33
Wass	1,541	1,166	31	19,004	26
Arlington	742	534	13	8,805	46
Wihland	1,098	826	23	15,067	33
Baden	201	135	5	3,689	74
Bates	1,006	771	21	13,493	61
Denson	483	383	12	8,946	02
Blair	1,611	1,192	39	22,575	03
Biom	1,324	974	24	16,214	13
Wron Hill	1,293	988	25	16,420	22
Carondelet	805	504	16	10,594	36
Wheatley	392	246	9	5,905	41
Mutit. Zeich- nen etc.				28,636	90
Zusammen	74,923	54,861	1,508	123,638	30

szedépróbat találjuk közölve. Ha a szedés nem is tarthat igényt szabotosságra, mégis bámulatos a gépnek hasznavehetősége. A bemutatott tabellaszedés végig gépmunka, a fejben pedig kézzel illesztettek a vonalak a szedésbe, miután a kiöntött formát az illető helyeken leg

befürészelték, hogy a vonalakat beleilleszthessék. A Linotype ezenkívül hirdetés céljára nonpareille nagyságú körzetdarabok öntésére is be van rendezve, mely körzetek azzal az előnnyel bírnak, hogy mindig új, még nem használt képet mutatnak.

Századvégi vándornyomdász. Magától értetődik, hogy ilyen csak Amerikában létezhet. S csakugyan, mint veritábilis vándornyomdász tartja fenn népes családját Graves J. F. szaktársunk. Észak-Amerika Missouri államának rengeteg síkságain, egy nagy butorszállító kocsiban berendezett nyomdájával. Ezzel ellátogat már évről évre azon helyekre, melyek még nem bírnak hirdattal és ott megállapodik, gebéit nyugalomba helyezi s kiad egy helyi lapocskát, melyet családja közreműködésével a kocsiban előállít. Néhány héti vagy akár hónapig tartó megállapodás után többnyire eladja egy vállalkozónak lapjának tulajdonjogát, ő maga pedig tovább áll, hogy újra más 'barbár' helyen terjeszse a civilizációt. A most lefolyt télen Salisburgy városa (Montana kerület) volt efféle működésének színhelye.

New-Yorkban ez idő szerint 497 könyvnyomda létezik, melyek közül a legnagyobb 64 gyorsajtót foglalkoztat. *Philadelphia* 338 nyomdával és *Chicago* 328-czal bír. Az Egyesült-Államok legnagyobb nyomdája azonban az államnyomda *Washington* városában.

A világ legrégebbi hírlapja, a *Pekingben* megjelenő *Kin-Pan*, legközelebb üli meg fennállásának ezeréves jubileumát. Nevezett kínai lap háromszor jelenik meg naponta és pedig reggel sárga színű papíron, délben fehéren és este szürke papíron.

Pályázati hirdetés.

A *Grafikai Szemle* szerkesztősége — a Szakkör választmányának megbízásából — pályázatot hirdet egy olyan *szakcikkre*, amely a *táblázatos (tabelláris) szedés* minden válfaját tárgyalja.

A pályázat feltételei:

1. A cikk terjedelme ne legyen nagyobb, mint a mennyit a *Grafikai Szemle*nek nyolcz-tíz nyomott oldala kitesz.
2. A könnyed és érthető modorban irt és példákkal demonstrált cikk pályadíja *50 korona*.
3. A cikk megbirálását a Szakkör *irodalmi és szakbizottsága* végzi, amely csakis irodalmi színvonalon álló és helyes technikai fejtegetéssel tárgyalt cikkeknek ítélheti oda a díjat.
4. Döntés esetén a némileg gyöngébb irodalmi színvonalon álló, de a nagyobb technikai tudással bíró cikké az elsőbbség, amely esetben azonban az irodalmi bizottság, vagy esetleg a szerkesztőség azon simításokat végezhet.
5. Az idegen kézzel írott és jelíges levéllel ellátott pályamunkák beküldésének végső határnapja szeptember 30-ika. (A 30-diki *postadátummal* ellátott levelek is érvényesek.)
6. A díjat nem nyert pályamunkákat a szerkesztőség egy hónapig megőrzi, amely határidő letelte után úgy azokat, mint a jelíges leveleket is a választmány előtt megsemmisíti.
7. Egyéb dolgokban vagy felmerülhető vitás kérdésekben az együttes bíráló-bizottság szavazattöbbséggel saját belátása szerint dönthet.
8. A pályamunkákat a fentebb jelzett határnapig a *Grafikai Szemle* szerkesztőségébe (V., Hold-u. 7. sz.) kell küldeni.

Budapesten, 1898. márczius hó.

A *Grafikai Szemle*
szerkesztősége.

Pályázati hirdetmény.

A Könyvnyomdászok Szakkörének szakbizottsága a választmány határozata értelmében *két hirdetés szedésére* a következő pályázatot írja ki:

Szedessék egy- vagy kétszínnyomásra előkészítve 28 × 17 cicero nagyságban fekvő vagy álló alakban a Magyar Nyomdászok Évkönyve 1899. évi folyama számára két hirdetés; e hirdetésekhez szövegül csakis a Magyar Nyomdászok Évkönyve 1898. évi folyamában megjelent *Első Magyar Betüöntőle r. t.* és a *Wörner J. és Társa gépgyár* hirdetéseinek szövege vehető.

Mivel itt tulajdonképen két pályázatról van szó, úgy a *Betüöntőle*, mint a *Wörner-féle* hirdetés közül a jury által legjobbnak talált és közlésre érdemes pályamunkát egyenként 35—35 korona díjjal jutalmazza a Szakkör.

A beérkezett pályamunkákat a Szakkör szakbizottsága bírálja meg és fentartja magának a jogot, hogy a díjakkal jutalmazandó pályamunkákon esztétikai vagy technikai szempontból netalán szükséges kisebb

arányú módosításokat végezhesen. A díjak kiadása ez utóbbi feltétel fgyelembe vételétől tétetik függővé.

A díjat nyert pályamunkák a Magyar Nyomdászok Évkönyvének 1899. évi folyamában jelennek meg. Az esetleg dícsérettel kiténtetett pályamunkák mint szövegközi nyomtatványminták fognak a *Grafikai Szemle* 1899. évi folyamának 1. vagy 2. számában megjelenni.

A díjakat nem nyert pályamunkák jelíges levélkéi a bíráló megcjtése és a díjak végleges odaitélése után megsemmisíttetnek.

A pályamunkák beküldési határideje 1898. szeptember 30-ika. (A 30-iki postadátummal ellátott levelek is érvényesek.)

A pályamunkák *mindegyike három példányban* (egy- vagy kétszínnyomásban) és idegen kézzel írott jelíges levélkéik kíséretében a *Grafikai Szemle* szerkesztőségébe (V. ker., Hold-utca 7. sz.) küldendők.

Budapest, 1898. márczius hóban.

A Könyvnyomdászok Szakkörének
szakbizottsága.

ELSŐ MAGYAR

Könyvnyomdai Szakasztalos

BÖLE JÓZSEF

BUDAPEST, VIII. Vas-u. 7. vagy Stáhy-u. 1.

Elvállal mindennemű

épület- és butorasztalos-munkát.

Javítások elfogadtnak és pontosan eszközölletnek.

Egy egészen új V. számú

augsburgi

kettős gyorsajtó

79 × 112 cm. nyomó-felülettel;

továbbá egy

König és Bauer-féle

roláció-gép

63 × 95 cm. papirnagyságra, jutányosan kapható

JULIUS POLLAK-czégénél

BÉCS, IX/3. Frankgasse 5.

A Könyvnyomdászok Szakkörének nyolczadik (XVI.) évi jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

A múlt 1897. esztendő nagyon próbára tette az egyesületek, társaságok, vállalatok és más, a tagok létszámától függő intézmények fundamentumát. A nagy gazdasági válság földrengésszerű erővel pusztított még a szilárdabb alapokra épült társaságoknál is, s mint a számum elől menekülő karaván, úgy várták a testületek vezetői is a pusztító szélvész elvonultát. Lélegzet-visszafojtva vártuk a végeredményt mi is, mert tudtuk, hogy a múlt esztendő viharjai körünket se kimélik meg. Tagjaink egy része rossz anyagi helyzetbe jutott és e miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni. A másik rész pedig azzal segítette magát, hogy egészen kivált körünkből, csak hogy azzal a 30 krajczárral is kevesebb kiadása legyen havonként, a melyet Körünk pénztárába kellett volna fizetnie. Tagjaink létszáma december végéig tetemesen megcsappant és éppen e miatt határoztuk el a taggyűjtő-ívek kibocsátását. Ez eredményel is járt, csak hogy az — mivel januárban bocsátottuk ki — az 1898. év számlájára tartozik.

A nagy gazdasági válság deprimálólólag hatott a Kör vezetőségére is és e miatt az nem igen mert belefogni nagyobb áldozatokat kívánó dologba. De azért a szokásos téli mulatságot megtartottuk, még pedig február 20-án, a Szegénygyermekkert-egylet nem éppen tágas helyiségében. A tagok egy része rossz néven is vette ezt, de aztán mégis megnyugodott abban, mert nemcsak a mulatság volt kedélyes, de igen jó volt azon a tánczot megelőző program is. *Bauer Olga, Domaniczky Miczi, Mikses Margit, Salzman Karola* kisasszonyok, *Papp Zoltán, Göndöcs István, Benes Sándor, Fodor Rezső, Hajnal Sándor, Pollák Simon, Erényi R.* urak, végül pedig az *Ébredés*-daloskör oly élvezetes estét szereztek a jelenvoltaknak, hogy azért hálás köszönet illeti meg *Gyöngyösi Sándor* urat, a vigalmi bizottság ambíciózus és agilis elnökét; de hálás köszönetet mondunk ezért a fent elősorolt úrhölgyeknek, uraknak és a mi derék dalosainknak is, a kik mindnyájan szives örömet szereznek élvezetet Körünk tagjainak.

A mulatság meghívóit a Lloyd-nyomdának érdemes vezetője, most már Körünk tiszteleti tagja, *Müller Ágoston* úr készítette el ingyen és pompás kivitelben; a mulatság díszes programját a *Pallas-nyomda* igazgatósága és vezetősége szintén díjtalanul készítette el, éppen úgy, mint az *Athenaeum* igazgatósága az összes belépő-jegyeket. Fogadják ezért őszinte köszönetünket.

Ugyancsak ez alkalommal említjük meg a pünkösdi mulatságot is, a melyet tavaly az ünnep első napján a Mátyásföldön tartottunk meg. Már ez a mulatság is előpostája volt a válságnak, mert ez se sikerült úgy, mint az előbbi évek. A közönség legnagyobb része csak délutánra jött ki és e miatt elmaradtak a szokásos szórakoztató játékok is.

Ha nem foghattunk bele nagyobb alkotásokba, azért nem veszteltünk tétlenül, mert a Grafikai Szemle részére 30 koronás pályadíjat tűztünk ki egy, a folyó szedést tárgyazó műre. Ez a pályázat sikerrel is járt, mert egy munkát, a *Heller Ignáczt*, méltónak találta a bizottság a jutalomra, míg a *Schwartz Adolf*ét dícsérettel tüntette

ki. (Ez megjelent az Évkönyvben.) A harmadik pályamunkának jelíges levelét elégette a bizottság, mert az nem felelt meg a pályázat követelményeinek.

Kner Izidor gyomai nyomdatulajdonos úr pályázatot írt ki meghívók szedésére. Ez a pályázat nem járt egészen eredményesen, a mennyiben csak az egyik pályáztételre érkeztek be munkák. *Kner úr* az itélkezést Körünk szakkbizottságára bízta, a mely az 50 korona díjat *Götz József* munkájának ítélte oda, a *Spitz Adolf* munkáját pedig megvételre ajánlotta.

A Körünk által oly régen óhajtott szakiskola kocsijának kereke az idén megint zökkenet egyet abban a kátyúban, a melyből sok szép szóval, de kevés erővel szeretnék kicsalogatni. Ez ügyben már az *Országos Iparegyesület* is ártit hozzánk, a melyre mi terjedelmes memorándummal válaszoltunk. Ezt a véleményt az iparegyesület fel is küldötte a kereskedelemügyi miniszterhez, a hol azt is bizonyára hozzácsatolták a többi ad acta tett elintézetlen iratsomókhoz.

A tavalyi közgyűlést márczius hó 21-én tartottuk meg a belvárosi társaskörben. Közgyűlés után matinéval ültük meg a sajtó szabaddá tételének évfordulóját.

Főolvasó-ülést a matinén kívül 1897-ben négyet tartott Körünk. Ezek az üléseken a következő szaktársak ültek Körünk főolvasó-asztalához: *Lubik Zoltán, Radnai Mihály, Venkovits Károly* és *László Dezső*. Két ízben a megjelentek csekély száma miatt nem tarthatuk meg az ülést.

A választmány hét ülésen intézte el a folyó ügyeket, míg a kisebb dolgokat az elnökség végezte el.

A havi ülések meghívóit az idén is a *Gelléri és Székely* cég készítette el ingyen, a melyért hálás köszönetet mondunk Körünk e két igaz barátjának.

Körünk két kiadványa: a *Grafikai Szemle* és a *Magyar Nyomdászok Évkönyve* most is saját maga fedezi a kiadásokat és nem kell azokhoz a Kör pénztárát igénybe vennünk, dacára annak, hogy minden egyes tag ingyen kapta azokat.

Krecsányi Ignác úr, a budai szinkör igazgatója, *Feld Zsigmond* úr, a városligeti szinkör igazgatója, a *Magyar Színház*, a *Képzőművészeti Társulat* kedvezményes jegyeket adtak tagjaink részére. Fogadják ezért köszönetünket.

A Vígyszínház igazgatósága azonban október elsején megvonta a már előbb adott kedvezményes jegyeket.

Körünk ügyeit *Tanay József* elnök és *Schwind Béla* alelnök együttes buzgó vezetése alatt a tisztikar és a választmány intézte el. A tagok befizetéseit és egyáltalán a Kör pénzügyi részét testületünk egyik legrégebb tisztviselője: *Rencsisovszky Ferencz* bonyolítja le. Ő látta legközvetlenebbül az elmúlt esztendő válságos voltát, mert neki kellett tartani a mérleg »tartozik-követel« serpenyőjét, hogy az ne billenjen egyszerre nagyot a deficit felé. És a mi tőle meg a tisztikartól tellett, meg is tetek mindent.

Azt hiszszük tehát, hogy a t. közgyűlés belátja a felhozott okok igazát s megadja a vezetőségnek és a választmánynak a szokásos felmentvényt.

Budapesten, 1898. márczius hóban.

Tichy Ákos, titkár.

BEVÉTEL.

Pénztári kimutatás 1897. évi január 1-től december 31-ig.

KIADÁS.

<i>Át hozat 1896. december 31-ről</i>			807	53	Mulatságok	268	56		
10 drb Hitelszöv. részj. à 5 frt			50	—	Nyomdaszámlák	69	—		
2 drb Gutenberg-részv. à 25 frt			50	—	Pénztáros tiszteletdíja	59	—		
Gutenberg-szoboralap			50	—	Ács-síremlék	22	66		
					Vegyes kiadások	46	84	529	06
<i>Tagsági járulékokban befolyt:</i>					Készpénz 1897. decz. 31-én ...			944	61
Alkotmány	7	20			10 drb Hitelszöv. részj. à 5 frt			50	—
Államnyomda	11	80			2 drb Gutenberg-részv. à 25 frt			50	—
Athenaeum	53	20			Gutenberg-szoboralap			63	80
Brózsza	3	30			<i>Szakirodalmi alap:</i>				
Budapesti Hírlap	4	20			Grafikai Szemle kiadása	928	03		
Czettel és Deutsch	10	20			Évkönyv kiadása	677	84	1605	87
Egyetemi nyomda	12	—			Készpénz 1897. decz. 31-én ...			546	38
Corvina	9	90			Függő követelés			183	—
Franklin	97	20							
Garai	1	50							
Hornvánszky	23	70							
Hungária	9	—							
Hamburger és Birkholz	8	40							
Kosmos	5	40							
Légrády	54	90							
Márkus	12	30							
Községi nyomda	4	80							
Nagy Sándor	2	70							
Neumayer	1	20							
Neuwald	8	10							
Pátria	8	70							
Pallas	81	—							
Pesti Lloyd	10	80							
Pesti részvénytynyomda	104	50							
Posner	13	80							
Pressburg	6	90							
Sz. Gellért	1	50							
Wodianer	18	—							
Pécsről	24	90							
Eperjesről	7	20							
Egyesektől	44	80							
	663	10							
10 ⁰ / ₀ a szakirodalmi alapra ...	66	31	506	79					
Mulatságok bevétele			45	40					
Szinköri utalványokért			19	45					
Hitelszövetkezeti és Gutenberg-szelvényekért			4	50					
Gutenberg-szoboralap javára ...			13	80					
<i>Szakirodalmi alap:</i>									
Át hozat 1896. december 31-ről			314	73					
Grafikai Szemle bevétele			1077	83					
Évkönyv bevétele	693	38							
» függő követelése	30	—	723	38					
10 ⁰ / ₀ a főpénztártól			66	31					
Függő követelés			153	—					
Összesen			3972	72	Összesen			3972	72

Plachy Lajos
ellenőr.

Rencsisovszky Ferencz
pénztáros.

Tagok névsora (1897. január 1-től 1897. december 31-ig).

A *-gal jelöltek pártoló tagok.

Tiszteletbeli tagok:	Bujnovszky Rezső	Gyöngyösi Sándor	Kovács Gyula	Pollák Ignác	Spitzer Márk
Ács Mihály †	Butkovszky Bertalan	Gyurcsik János	Kozel János	Poldini Ede	Svoboda István
Bauer J. M. †	Cseh Béla	Halász József	König Lipót	Popper Dezső	Stalla Márton
Falk Zsigmond lovag	Csipkés Jenő	Hanna Károly	Krammer Lipót	Prohászka József	Strauch Alajos
Firtinger Károly	Csulovszky János	Harsányi János	Krausz Mihály	Pringyes Ferencz	Strausz Arthur
Gelléri Mihály	Czehel Antal	Heiszer Pál	Krausz Soma	Pumsenberger Antal	Striska Samu
Hornvánszky Viktor	Czinner Náthán	Heller Ignác	Krecsek Antal	Radnai Mihály	Strompf Gyula
Imreh Sándor †	Czutor Ede	Hellerschmidt Alajos	Láng F. Géza	Radnai Vilmos	Szabó Géza
Láng József	Dapsy Károly	Hiller Károly	László Dezső	Reisz Béla	Szathmáry Ede
Müller Ágoston	Darvas Adolf	Hirschkovitz Jónás	Lehoczky Dezső	Reisz Jenő	Szép Mihály
Pusztai Ferencz	Deutsch Márton	Horváth Endre	*Lövey Nándor	Rencsisovszky Ferencz	Szikora János
Schwarz Sándor	Fekete Ferencz	Höflinger Ede	Ligety Jenő	Reppa Ferencz	Szöllőssy Mihály
Szabó Dezső	Fekete Gyula	Höflinger István	Loysch Dezső	Rohonczy János	Tauszig Sándor
Tanay József	Feldmann Ignác	Ihring Ferencz	Madarász János	Román Antal	Téri Sándor
	Feldmann Mór	Ilauszky József	Máder Ferencz ifj.	Rosenfeld Péter	Tiringy Károly
Rendes és pártoló tagok:	Fésüs József	Illés István	Major István	Rückschlosser József	Tomka Antal
Ádám Ármin	Fiedler Károly	Ipper Sándor	Marton József	Salamon József	Tóth Lajos
Adlmann János	Fischer Gyula	Iváncsek Ede	Matrácz János	Sák Adolf	Tóth Sándor
Andor László	Fischer Mór	Janovits Ferencz	Mayer Ödön	Schäffer Lajos	Varga Dezső
Baán Imre	Fodor Zsigmond	Jánossy Pongrácz	*Mayer Rezső	Schlesinger Ármin	Varga József
Balázs Károly	Franczia József	Járdai Sándor	Mayr Károly	Schimek Ferencz	Vas Miksa
Balogh Géza	Frank Lajos	Joha Ignác	Meilinger Gusztáv	Schindelek Ferencz	Venkovits Károly
Barcza József	Fráter Dániel	Jónás Albert	Mesterházy Sándor	Schmetzky Gyula	Vörös Vilmos
Bauer Ferencz	Fried József	Józsa Gyula	Mitterszky József	Schmidt Mihály	Wagner Antal
Bauer Lajos	Fröhlich Samu	Karch Lipót	Münz Károly	Schneider Dezső	Wagner Ferencz
Baum Izidor	Gang Károly	Káhn Sándor	Németh István	Schnitzler Gyula	Wagner Géza
Beke Zoltán	Geiger Vilmos	Keller Antal	Neufeld Mór	Schopp János	Wagner Dezső
Benkő László	Gelberger Mihály	Kellner Albert	Neuwald Illés	Schorn István	*Weber György
Bendtner József	Goldberger Ármin	Keményffy Dezső	Novák László	Scholtz János	Weinberger Dezső
Benes Sándor	Goldstein Jakab	Kerkovszky Rezső	Pamuk Ferencz	Schwandtner Lajos	Weisz Gyula
Berger Ármin	Goldstein Márton	Kertész Ernő	Pavlovszky Alajos	Schwarz Mór	Weisz Márton
Berger Ernő	Glück Béla	Kiss Ferencz	Plachy Lajos	Schwarz Pál	Weisz Samu
Betzky Antal	Grócz Ernő	Klein Adolf I.	M. Peötz Ignác	Schwarz Sándor	Werth László
Béró Nándor	Grósz Ferencz I.	Kohn Sándor	Petheő Sándor	Schweiger Mór	Willner Leó
Borbély Gyula	Grósz Gyula	Kolumbán Ernő	Pénzes Gáspár	Schwind Béla	Wolf Antal
Brett Miksa	Grósz József I.	Kollmann József	Pollacsek József	Simonovits Kornél	Wonaszek Vilmos
Breuer Miksa	Grósz Sándor	Koretzky János	Pollák Adolf	Singer V. Lajos	Wóznér Ignác
	Grünstein Mór	Kovács Fülöp		Skuts Dénes	Zachumenszky Géza
				Spitz Adolf	

HIVATALOS RÉSZ.

Erdélyi M. cs. és kir. udvari fényképész (Budapest, IV., Ujvilág-utca 2. és Erzsébet-tér 18. sz.) Szakkörünk tagjainak fényképek készítésénél a következő kedvezményeket adja:

6 db. vizit fénykép...	3	frt.	12 db.	5	frt.
6 » lds Makart »	7	»	12 »	12 »	
6 » kabinet »	8	»	12 »	13 »	
6 » Makart »	10	»	12 »	18 »	

A midőn e kedvezményt Körünk tagjainak figyelmébe ajánljuk, egyben tudomásul adjuk, hogy a tagság mindenkor az utolsó havi nyugtával igazolandó.

Németh Ferencz fényképész (IX., Bokréta-utca 23. sz.) a következő, igen mérsékelt árban készít fényképeket a Szakkör tagjai és családjai részére:

Vizit-fénykép	6 db.	2	frt	50	kr.,	12 db.	4	frt.
Kis Makart	6 »	4 »	50 »	12 »	7 »			
Kabinet	6 »	5 »	—	12 »	9 »			
Makart	6 »	7 »	50 »	12 »	13 »			

Megrendelés alkalmával mindig az utolsó havi nyugtával kell igazolni azt, hogy az illető a Szakkör tagja.

Kedvezményes jegyek a Magyar Színházba. A Magyar Színház igazgatósága Körünk megkeresésére a következő, igen mérsékelt helyáratok engedélyezte:

I. Erkély 1 forintos helyet	—60	krét
I. » 80 kros	—50	»

A jegyek vasár- és ünnepnapokon nem érvényesek.

Utalványokat (darabonként 2 krajczárért) csakis a havi nyugta felmutatása mellett kaphatják a Szakkör tagjai Rencsisovszky Ferencznel (VIII., Kerepesi-út 63. sz., IV. em. 35.), Novitzky N. Lászlónál (anyaegylet) és Tichy Ákosnál (Részvénynyomda).

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindenemű kondíció-változást, úgy az abba való be-, mint kilépést haladéktalanul adjanak tudtúl a Kör pénztárosának, mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a czéjra egy egyszerű levelezőlap.

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszedésénél a lehető legnagyobb szigorú és buzgóságot fejtsek ki. (A ki két hónappal hátralékban van, az nem kap Grafikai Szemlét.) A beszedett tagdíjakat az üzletben alkalmazott összes szakköri tagok névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte vagy postán, vagy pedig Wolf Antal egyleti küldöncz útján Rencsisovszky Ferencz szakköri pénztároshoz (VIII., Kerepesi-út 63., IV. 35.) lehetőleg minden hó 12—15-ig.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Tájékoztatlan. Nem szakkönyv, csupán annak a lapnak a mellékletei vannak ott egybekötve, minden szöveg nélkül.

F-r K-ly, Pécs. Keresünk rá módot, hogy a levelében foglaltaknak némileg eleget tegyünk. Bár mi sem tartjuk azt okvetlenül szükségesnek, hogy minden számban hozzunk olyanokat, mert azzal jóformán az önállóságot nyomjuk el. Így is nagyon lábrakapott már nálunk a minták után való szedés, vagyis azoknak többé-kevésbé sikerült eltorzítása. Az elismerésért pedig fogadja köszönetünket!

V. K. Bekötési táblákkal már nem szolgálhatunk. Az 1897. éviék teljesen elfogytak. Az 1894. évből még van egy-néhány.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Hold-utca 7. sz.

Kiadótulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

Felölös szerkesztő Tanay József. Főmunkatárs Firtinger Károly.

Legnagyobb GYÁR Ausztria-Magyarországban.

FESTÉKEK könyv-, kő-, pléh- és fénynyomási czélokra.

Közömbösítő festékek háromszinnyomáshoz.

Színes- és másoló-festékek.

Legfinomabb
Dísznyomat-, illusztrációnyomó festékek, könyv- és ujság-festékek.

Hengeraanyag.
Hengerőnfés.

Raktárak és képviseletek a világ minden fővárosában.

SCHIEF, SRPEK ÉS TÁRSA
Budapest, VIII., József-utca 17. szám.

Törzsház: Bécs.
Félek: Flórencz.

Gyári telefon. 63-53.

Különlegességek:

Fluidicon, legjobb festék-konzerváló szer, a bőrösödést megakadályozza, a hengerre száradt festéket feloldja.

Umido, minden államban szabadalmazva, könyvnyomdászoknak nélkülözhetetlen; teljesen megtakarítja a törlést kézi sajtón való nyomásnál és gyorsajtó-nyomásnál is előnyösen alkalmazható. Mindennemű kellekek könyv- és könyvnyomdák számára.

Vezérképviselő:
KALMÁR LAJOS Budapest, VII., Dohány-u. 10.
Telefon 17-98.

KURZWEIL JÁNOS ÉS TÁRSA

© KITÜNTETÉSEK:

Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Orsz. Iparegyes. 1892.

47.004. és 53.406. számú
osztály-magyar szab.

BUDAPESTEN

Államilag kedvezményezett első magyar
Könyv- és Könyvnyomdai Festékgyár.

Gyár: IX., Márton-u. 19.
Vendel-utca 17.

Iroda és raktár: V. ker., Hold-utca 23. szám.

Készít legjobb minőségű ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festéket.

Bronzok.
Koromégetés.
Kenczék.

Patent gelatin-hengeranyag.
Telefon 270.

SZEDŐSORZÓK
igazítható fesztítővel, szabadalmazott saját találmány.

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYÁR

— RAKTÁRA —

Budapest, V. ker., Arany János utca 8. sz.
(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

***

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

★

Itatós-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzacskógyár.

BETŰÖNTÖDE

TÖMÖNTÖDE

FISCHER ÉS MIKA

BUDAPEST

VI., Révay-utca 6.

A legkülönfélébb
célszerű és divatos
Könyv- és
Czímzetűkből
nagy választékot tart.

Folyton készletben
tart: szerb és héber
betűket, körzeteket és
kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betű-
szekrényeket és állványokat, a leggyorsabban
készítve és a legjobb minőségben kiállítva.
Ajánlja szab. nyomdai vonalzó-berendezését,
táblázatszedésekhez. Egy oktáv-garnitúra 10 frt.

Elvállal igen jutányos
áron egész nyomdai be-
rendezéseket.

Kitüntetve a császári sas használati jogával.
Kitüntetések: Bécs, Berlin, Páris, Nürnberg, M. m. Frankfurt.

Szállít — hosszú időn át szerzett gyakorlati tapasztalatok alapján — a legrövidebb idő alatt **teljes könyvnyomdai berendezéseket** nagy és kisszabású üzletek részére, szévágású betűkkel, körzetekkel, mindenféle gépekkel és berendezéssel felszerelve. Nagy választék idegennyelvű betűkben.

Méltányos feltételek. — Szolid kivitel.

KURCZ LIPÓTES TÁRSASÁG
PHOTO-
czinkografiai
műintézet

BUDAPEST, VIII. Szentkirályi, 13.

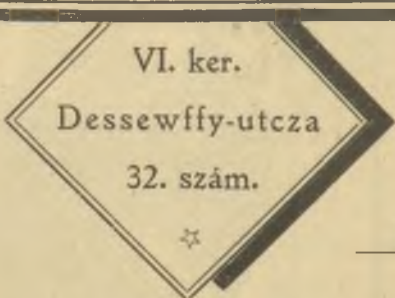
mindennemű nyomdai munkához szükséges
KÉSZÍT
CLICHÉ
LEGJOBB
DLCSŐ
KIVITELBEN
Czinkografia és
fémetszel
újjan.

Első Magyar

Betüöntöde-Részvénytársaság

VI. ker.
Dessewffy-utca
32. szám.

Budapesten

Ólomzárnyártás

Mechanikai műhely

EGÉSZ NYOMDAI BERENDEZÉSEK

jutányosan és gyorsan foganatosíttatnak.

Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

Könyv- és Czimbetükben

továbbá

Körzetek, Rézleániák és

✻ ✻ ✻ Kizárásokban

a legkülönbélebb

ÉKITMÉNYEK

és egyéb

nyomdai felszerelvényekben.

TELEFON 23-70.

RÉZLENIAGYÁRTÁS

TÖMÖNTÖDE ✻ GALVANOPLASZTIKA

BÉLYEGZÓMETSZÉS

Nagy-Becskerek Grcsits I. Jokly Lipót. Deitz Fer. Pál utóda (dr. Brajner L. és Mayer R.).	Nyitra Hűszár István. Iritzer Zsigmond. Neugebauer Nándor. Reicheles Lipót.	Sárbogárd Spitzer Jakab.	Székelyhíd Kohn Sámuel.	Tisza-Füred Löwy Sámuel.
Nagy-Bittse Spiegel Samu.	Ó-Becse Bavansky Bozsídár. Löwy Lajos.	Sárvár Jacoby B. utóda : Stranz J.	Székeljudvarhely Becsek D. Fia. Betegh Pál.	Tolna Weltmann Ignác.
Nagy-Enyed Nagyenyedi könyvnyomda és papírárúgyár r.-t.	Ó-Kanizsa Bruck P. Pál. Schwartz A.	S.-A.-Újhely Hegyalja-könyvnyomda (tul.: Alexander Vilmos). Landesmann M. és Társa. Löwy Adolf. Pannonia-nyomda (tul.: Jurcsó és Ócskay). Zemplén-nyomda (tulajd.: Ehlert Gyula).	Székesfehérvár Debreczeni Gyula. Kaufmann F. Singer E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. Székesfeh. és Vidéke ny. Völgyi Lajos.	Tolna-Tamási Jeruzsálem Ede.
Nagy-Kanizsa Fischel Fülöp. Gondos Márk. Krausz és Farkas. Wajdics József. Weisz L. és F.	Oravicza Kehrer C. Wunder Károly.	Sajó-Szent-Péter Glattstein Adolf.	Szemecz Fischer Náthán.	Topolya Wilhelm Miksa.
Nagy-Károly Ifj. Róth Károly. Sarkadi Nagy Zsigmond. Turóczy Zsigmond.	Oroszháza Pless N. Veres Lajos.	Sárospatak Ev. ref. főiskola nyomdája (bérli.: Steinfeld Jenő).	Szentes Hollósy és Vajda. Szentesi első könyvny. részvénytársaság. Szentes és Vidéke nyomdája.	Torda Harmath József (tulajd.: Özv. Harmath Józsefné).
Nagy-Kikinda Kiadói nyomda. Milenkovits István. Radák János.	Orsova Handl József. Orsovai könyvny. r.-t.	Segesvár Hóreth Frigyes. Jordens Testvérek.	Szent-Gotthárd Ifj. Wellisch Béla.	Trencsén Gansel Lipót. Skarnitzl Fr.
Nagy-Kőrös Bazsó Lajos. Ottinger Ede.	Ó-Széplak Nyitravölgyi gazd. egyesület nyomdája.	Selmeczbánya Jóerges A. özv.	Szenicz Bézsó János és Társa.	Turóczy-Szent-Márton Magyar nyomda (tulajd.: Moskóczy Ferenczné). Turóczy-szentmártoni nyomda r.-t.
Nagy-Lak Hubert Jenő.	Paks Rosenbaum Miksa E.	Sepsi-Szent-György Jókai-nyomda r.-t.	Szepes-Váralja Papp Gyula.	Újpest Fuchs Antal. Salgó Testvérek.
Nagy-Marton Gellis Henrik.	Pancsova Jovanovics Testvérek. Kosánics N. Miklós. Vig Er. Wittigslager Károly.	Siklós Harangozó József.	Szered Sternér Dávid.	Újvidék Fuchs Emil és Társa. Hirschhauser Benő. Lykovic György. Miletics Szvetozár. Popovics Testvérek.
Nagy-Mihály Landesmann B.	Pápa Goldberg Gyula. Nobel Ármin. Ref. főisk. nyomda.	Sopron Blum Ármin. Erpiner E. és Fia. Keininger Ármin. Romwalter Alfréd. Töttig Gusztáv.	Szerencs Simon József.	Ungvár Gellis Miksa. Jäger Bertalan. Lévai Mór. Székely és Illés.
Nagy-Rőcze Guttman Fülöp.	Pécs Madarász Béla. Pécsi irod. és könyvny. r.-t. Taizs József. Wessely és Horváth.	Stájerlak Rose V.	Szigetvár Corvina-nyomda.	Vác Kir. orsz. fegyintézet ny. Kohn Mór. Mayer Sándor.
Nagy-Surány Leuchter Sámuel.	Pécska Ruber István.	Sümege Horvát Gábor.	Szikszó Blank Simon.	Vág-Újhely Brück Samu. Harovitz Adolf.
Nagy-Szalonta Reich Jakab.	Perjámos Pirkmayer Alajos.	Szabadka Bittermann József. Bleszits Vince. Krausz és Fischer. Schlesinger Sándor. Székely Simon.	Szilágy-Somlyó Böloni Sándor.	Verbász Verbászi könyvnyomda.
Nagy-Szeben Drotleff József. Krafft W. Reissenberger Adolf. Tipografia r.-t. Tipografia Archidiecezana.	Petrozsény Figuli Antal és Társa.	Szamos-Ujvár Auróra-nyomda (tulajd.: Todorán Endre). Öör. kath. egyházmegyei nyomda.	Szollók Bakos István. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. Jász-Nagykúrn-Szolnok-megyei Lapok nyomdája (tul.: Vezéry Ödön). Wachs Pál.	Versecz Grcsits M. Kehrer Lajos. Kirchner Ernő. Wettl és Veronits.
Nagy-Székely Goldmann Miksa. Horovitz Adolf. Winter Zsigm. özvegye.	Pozsony Alkalay Adolf. Angermayer Károly. Eder István. Katholikus nyomda. Marinzi és Pawlik. Westungarischer Greuzbote nyomdája. Wigand K. F.	Szakolca Neumann, Teszlik és Tsa.	Szomalja Bertalanffy József. Egyházmegyei könyvny. Gábrriel Ágoston. Seiler H. utóda.	Veszprém Egyházmegyei könyvny. Köves és Boros. Krausz A. Fia. Petőfi-nyomda.
Nagy-Székely Zinner Mór.	Pöstyén Gipsz H.	Szarvas Sámuel Adolf. Szikes Antal.	Tab Pfeifer Ignác.	Zala-Egerszeg Breisach Samu. Özv. Tahy Rozália.
Nagy-Tapolcsány Leuchter B. Dlatzko Gyula.	Predmér Links M. utóda : Rosenzweig H.	Szász-Régen Burghardt Rezső. Sebesch Károly.	Tapolca Löwy B.	Zenta Kabos Ármin. Klenóczkyné Cs. A. Schwartz Sándor. Zentai Hirlap nyomdája.
Nagyvárad Ifj. Berger Sámuel. Freund Lajos és Társa. Helyfi László. Hönig I. Láng József. Laszky Ármin. Neumann Vilmos. Pauker Dániel. Rákos Vilmos utóda. Sonnenfeld Adolf. Szent László-nyomda r.-t. Sziglegeti-nyomda r.-t. Ungár Jenő.	Putnok Gaertner Ignác.	Szász-Sebes Stegmann János.	Temesvár Csanat-egyházmegyei nyomda. Csendes J. Délmagyarországi szöv. kezeti nyomda. Freund Gyula. Mangold Sándor. Posauna nyomdája. Rácz M. Stéger Ernő utóda. Uhrmann Henrik. Union-nyomda (tul.: Ifj. Steiner Károly). Veres Samu.	Zilah Seres Samu.
Naszód Concordia-részv.-társ.	Resicza Eisler József. Hungaria-könyvnyomda.	Szászváros Minerva-nyomda r.-t. Schuller Testvérek és Tsa.	Tata Engländer és Társa. Nobel Adolf.	Zólyom Ifj. Nádosy Gyula.
Német-Bogsán Zeier A. J.	Rimaszombat Gyórfy P. G.-né. Lévai Izsó. Náray I. A. Rábely Miklós.	Szatmár Litteczky Endre. Morvai János. Nagy Lajosné. Pázmány-sajtó. Weinberger Testvérek.	Temesvár Csanat-egyházmegyei nyomda. Csendes J. Délmagyarországi szöv. kezeti nyomda. Freund Gyula. Mangold Sándor. Posauna nyomdája. Rácz M. Stéger Ernő utóda. Uhrmann Henrik. Union-nyomda (tul.: Ifj. Steiner Károly). Veres Samu.	Zombor Bittermann Nándor. Oblát Károly. Zombor és Vidéke nyomd. (tul.: dr. Molnár Gyula).
Német-Palánka Kristofek József.	Rózsahegy Salva Károly.	Szeged Erdényi Imre. Erdényi Lajos. Engel Lajos. Schulhof Károly. Traub B. és Társa. Várnai Lipót.	Tenke Kellner Ignác.	Zsombolya Ifj. Reichrath J. Wunder Rezső.
Nyíregyháza Jóha Elek. Nagy Mór. Piringer János (tulajdonos : Özv. Piringer Jánosné).	Salgó-Tarján Bogenglück Ignác. Blumberg Soma. Friedler Ármin.	Szeghalom Kovács Antal.	Zsolna Áldori Manó.	

Az esetleges változásokat kérjük velünk tudatni.

Magyarországi Könyvtár

Soproni Székhely

Stenica Béla János

Minerva-nyomda, Kővárosi utca

Stenica Béla János

WÜSTE F.

Könyv- és könyvnyomdai festékek gyára

—→ **BÉCS** ←—

I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT:

Kő- és könyvnyomdák részére való fekete és színes, valamint réznyomáshoz szükséges mindennemű és színű

Festékeket.

Hengeranyag-gyár.

Firnisz-gyár.

KÖZREMŰKÖDŐI ÉREM
JÓ CZINKOGRAFIÁKÉRT.

BUDAPEST 1896

Wüste György

Festékekészítő műintézet

VII. városrégi fasor 49

Ezzel a névvel azonosan Értelmezéssel készítették azzal azonosítást gyököl, 1901. máj. és tulajdonosoktól s. a. t.

PHOTOLITHOGRAPHIA, CZINKOGRAPIA,
FÉNYNYOMAT, AUTOGRAPIA, FÉNYMÁSOLAT.

KÖZREMŰKÖDŐI ÉREM
JÓ PHOTOGRAPHIAKÉRT.

BUDAPEST 1896

„HUNGÁRIA“
akkezidensz-gyorsajtók.

Könyvnyomdai kézisajtók
Könyvnyomdai gyorsajtók

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE BUDAPESTEN.

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4 festék-dörzsölő hengerrel.
Kétszint nyomó gépek, 2 festékszerkezettel, 2 v. 4 festékdörzsölő hengerrel.
Tégelynyomású gyorsajtók.
Önműködő késköszörülő-gépek.
Csomagoló- és simító-sajtók.
Papírvágó és papírfúró-gépek.
Aranyozó-, dombornyomású- és kivágó-sajtók.

VÁSÖNTÖDEI
BERENDEZÉSEK.

Transzmisszió-telepek.

Használt gyorsajtók alaposan kijavítva és átalakítva jótállás mellett jutányos ártért eladó.

Körforgású nyomógépek
újságok, könyvek és illusztrált művek egy- és többszínbeni nyomására, tökéletesített tölcser- és körbenforgó késhajtogató készülékkel.